

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donasjanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i tiskara, lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unapred plate. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Ne frankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

Hrvatski sabor u Zadru.

Zadar, 24. listopada.

(XVII. sjednica).

U 6 sati po podne sjednica se nastavlja.

Prelazi se na specijalnu razpravu zak. osnove o permanentnom odboru za izbornu reformu. Osnova je primljena se dodatkom dra. Gijlanovića, da se članovima odbora izabere zamjenici.

Izabrani su: Biankini (kao zamjenik Katnića), Tomaseo (Trumbića), Machedo (Radića), Kunjašić (Medinija), Dulibić (Prodana), Krekić (Salvia), Šamunić (Baljka).

V. Izvještaj posebnog odbora za zakonsku osnovu dra. Drinkovića o uporabi jezika kod c. k. državnih ureda u Dalmaciji.

Trumbić čita izvještaj, koji se osvrće na jezično pitanje u monarkiji uobće, na pitanje nadležnosti. Jezičnim naredbama od g. 1909. mi se nismo odrekli stanovišta, da je sabor nadležan za rješavanje jezičnog pitanja, kako je to sabor pokazao g. 1871. Ne može preporučiti saboru, da prihvati Drinkovićevo osnove, jer ta ne će dobiti sankciju, a i s toga, jer naredba od 26. 4. 1909. još nije sasvim provedena, da bi se moglo podopnu suditi o njoj. Odbor se u ovom prigodom pozabavio, da li se naredbe provodaju i da li se čine pripreme za podopnu provedenje naredbe g. 1912. U savezu s time odbor predlaže neke zaključke, i to: 1. neka se preko osnove dra. Drinkovića predje na dnevni red; 2. vlada se pozivlje, neka u ovom ili nastupnom zasjedanju izvijesti, da li su bili udjeljeni shodni naputici uredima za hitno izvršenje naredbe, da li su svim uredima stavljeni na raspolaganje tiskanice i formulari, da li se vrši nadzor nad provedenjem jezičnih naredaba, što se je poduzelo protiv onim, koji krše te naredbe, i koje su mjere poduzete, da se te naredbe provedu do 1. siječnja 1912; 3. pozivlje se vlada, da imenuje nadzornika, koji će kontrolirati i izvješćivati, da li se dotične naredbe vrše i da o tome izvjesti u dojučem zasjedanju.

Drinković: Razlozi odbora, kojima se predlaže, da moja zak. osnova bude odbijena, istovjetni su sa razlozima, koje je iznio zastupnik gradova Hvar—Starigrad. Ne će se upuštati u osobnosti, u koje se upuštao taj zastupnik, a mogao bi mu vratiti sa kamatima. Taj gosp. zastupnik uvjedio se s toga, što sam spomenuo dvie činjenice: da se jezične naredbe nisu mogle sastaviti u Zadru, nego u Beču i da se je „Fremdenblatt“ zaprietio zastupnicima dalmatinskim, da bi mogli izgubiti mandat. Ja bi te razloge tog gosp. zastupnika mogao najbolje kviritirati kad kažem: Ja se divim parlamentarnoj neodvisnosti zastupnika gradova Hvar—Starigrad.

Vriednost mojoj osnovi priznao je najbolje sam taj zastupnik, kad je izjavio, da ne će dobiti sankcije. Čudi se, da je i većina odbora to stanovište prihvatila i da se ravna po tome, što vlada hoće ili ne će. Tu se miješaju pojmovi, mješaa se egzekutiva s legislativom. U ostalom većina pobija to sama, kada spominje, da je naš sabor već g. 1871. glasovao jezičnu osnovu bez obzira na to, hoće li biti potvrđena ili ne.

Isti zastupnik a i većina odbora su za to, da se moj predlog odije i s razloga, da se ne dovedu u sumnju, da delegati nisu ozbiljno mislili te prekršili svoj podpis. Ali njihovo djelovanje u Beču preko čilo mandat, dan im od nas u Zadru.

Isti zastupnik naveo je kao razlog svom pristanku brojve talijanskog pučanstva u pojedinim mjestima. Drinković navadja te brojke, koje si nizerne prama broju pučanstva.

Nema te moći, nema tog podpis, koji bi mogao navesti stranki pravu, da prizna te naredbe, kad su prekoraceni uvjeti, stavljeni cvdje u Zadru.

Spominje samopriegorni i različni rad činovnika za hrvatski jezik (Tako je!) Vi ste jezičnim naredbama stavlili tom radu ogradu, dakle ste omogučili, da jedan poglavice tređa može prisiliti činovnika Hrvata, da ureduje talijanski, dočim ne omogučeno, da poglavica uređ može prisiliti činovnika talijanaša, da ureduje hrvatski. Što će biti od onih činovnika Hrvata, koji ne uđu htjeli po nalogu poglavice tehničniamnija davati talijanski, što od njih, koji ne će htjeti s uredima u eri dopisivati talijanski, s onima i Stajerske njemački.

Da su jezične naredbe onakove, kakove sam ih ja označio pokazuje i interpelacija dra Zilio. Kad bi njegovo stanovište bilo u suglasju s jezičnim naredbama, ako to sam tumači, onda bismo i danas na gore nego prije.

Konstatira, da Zilio nije htio reći pravašima, koji i talijanašima ideali, jer da takov stvari ne će reći nego zaljubljenici svojoj zaljubljenici. A ipak je d Zilio rekao Biankiniu, koji su i ideali, naime ravnopravnost talijanskog jezika sa hrvatskim, dakle Biankini i Zilio su zaljubljenici — ar u pogledu jezičnog pitanja (Večost).

I predstavnik Sa glasovao je za predlog odborov, o je čudno obzirom na govor dra Bakotića u prvom čitanju mog predloga. On je rekao, da nije nikad tražio, da se tudjim zakonima zamajči ono, što o već sam imadjaše. Preda tomu da oni nemaju ni osjećaju potrebu, da budjom pomoći pribave jeziku neko poštovanje. Oni ga poznaju i zato oni da ne traže da im tudnja vlada izda svjetlo dočbu o vaštenjanj njegove uporabe, ne traže, da im vlada pncira patriotizam da mudari zvanijni biljeg na ljubav prema otačbini pa da im prirodni osjećaji prema svom jeziku, koje kod njih čuti svak o dečaka do srbskih kraljev, izgledaju kao neki ovaštenj prevod iz tudje rječnice —; oni da ne traže, da im se daruje ono što već imadu, i da ne će da na svom pragu izgledaju prosjaci svojih prava i da nijeu granicama ponosa njihovoga, da se tudnjim obračuu, da im brani ono, što sami moramo da branimo.

Baš vi koji odobravate jezične naredbe, primate od tudjina i punirate svo patriotizam. Žao mu je, što nitko od većine nije ustao, da odgovori Bakotiću.

Htjeli bi ipak znati, koje je stanovište Srba, da li ono označeno od Bakotića u saboru ili ono označeno u odboru.

Najveća pak mana jezičnih naredaba jest to, što se ne spominje njemački jezik, a otvara mu se širom polje.

Izvješće odbora daje ipak hrvatskom jeziku ono pravo, koje mu damo i mi, pa je čudno, zašto onda brani jezične naredbe. Izvješće priznaje, da naredba od 26/4. 1909. ne odgovara zahtjevima glede našeg jezika, a iziće, da treba počekati do 1912.

Kad se sve to uoči, onda je nerazložiti zaključak odbora, da se moj predlog odbije. Morali ste osnovu proučiti, eventualno preinčiti. Predlaže neka se osnovu uputi zemaljskom odboru, neka ju prouči eventualno i preudesi, te ju u budućem saboru podastre.

Knežević odgovara dru. Drinkoviću, da su oni Srbi bili jednoga mišljenja s većinom sabora, da hrvatskomu ili srbskomu jeziku pristoji mjesto, koje ga ide i da ne treba zvaničnog pečata, da to mjesto izvostimo. Narodni jezik počeo se širiti još prije jezičnih naredaba. Budimo energični, pa ćemo i bez zvaničnog pečata postići cilj. Žao mu je, da pravaši provocirali većinu, neka dađe lekciju dru. Bakotiću, dočim srbskomu klubu, jer on ne vidi u govoru Bakotićevu uvrede. Glasovao je za predlog odbora.

Bakotić kaže, da je gnjev dra. Drinkovića protiv njegovih riječi u poznatom govoru izvješćava. Njegove riječi, da su bile prosvjed proti Drinkovićevoj zak. osnovi, koja je negacija srbstva.

Prodan veli, da jezična naredba ne rješava jezično pitanje, kako to predviđa samo izvješće odbora, koje ne izključuje, da će jednog dana Drinkovića osnovu biti uputna. Ako će to biti jednog, zašto nebi bilo već danas.

Trešić: gozđje treba brati kad je zrelo.

Prodan već 40 i više godina ovo pitanje zrije. Izliče, kako su delegati u Beču prešli punoćom danu im i prihvatili jezične naredbe gore nego li su bila temeljna načela. Kako sama bečka vlada poštuje jezične naredbe, dokazuje njemačko uređovanje i njemačke tiskanice na namještitstvu, talijansko dopisivanje na pošti, talijanski pečati itd. Pokazuje dotične tiskanice. Obrovac označen je na pečatu samo Obrovaco, a u Bolu na pošti njemački (Nicht angenommen). Vsi označen je samo sa Lissa. Jednom župniku u zadarskoj okolici kot. poglavarstvo poslalo je dopis u talijanskom. Pred nek vrijeme izišla je naredba, da dopisivanje sa vani ima se obavljati samo njemački, dakle i s Hrvatskom i s Bosnom i s Istrom. Jedno poglavarstvo u poslu marvinske pošasti brzojavlja u Senj i Gospić njemački itd. Kad se sve ovo uoči, makar mi do 26. travnja 1909. pristajemo na jezične naredbe, danas ne bi smjelo biti ni jednoga, a da te naredbe ne odbaci. Podupire dilatorni predlog Drinković. To smo dužni učiniti i obzirom na to, da si i sami talijanaši protivni rješavanju jezičnog pitanja naredbama.

Tončić veli, da za obznane, pečate itd. po § 11. naredbe 26. travnja 1909., ostaju propisi na snagu najdjade do 1. siječnja 1909.

Drinković veli, da je Prodán pružio dokaze glede uređ pošlanskih i

političkih, za koje je naredba imala stupiti odmah u krepot.

Tončić: Ali ne za obznane i pečate.

Prodán izliče, da namj. podpredsjednik nije pobio njegove navode glede njemačkog jezika.

Zilio to kaže da će glasovati za predlog i rezoluciju odbora, ali da nije suglasan s motivacijom, niti dieli mnenje izvjestitelja, da je sabor kompetentan za rješavanje jezičnog pitanja. Nije suglasan ni s narodom izvješća, koji odbija Drinkovićevo osnovu samo s razloga, što nema nade da će ta dobiti sankciju. Tim se kaže kad bi se mogla sankcija dobiti, da bi saborska većina bila za Drinkovićevo osnovu. Prosvjeduje i proti stanovništu izvješća, koji daje talijanskom jeziku tek podređeno mjesto, što da ne bude dok god bude i jednoga talijanaša.

Trešić: Pa to ste podpisali.

Zilio: Nije istina. Podpisali smo podopnu ravnopravnost u vanjskoj porabi jezika (sa strankama).

Trešić: To ne stoji.

Gijlanović (Trešiću): Vi se u to ne razumijete. Za vas je samo pozivlje.

Zilio predlaže trećoj rezoluciji dodatak, da dotični nadzornici imaju paziti, da li se vrši ne samo naredba od 26. travnja 1909., nego i ona od 20. travnja 1872. glede porabe jezika u saobraćaju sa strankama.

Biankini kaže, da ga nitko nije oprovrgao. Ni na njega ni na dru. Drinkovića — „Fremdenblatt“ § 3 i 4 da su velika stečevina jer uvadaju i osiguravaju hrvatski jezik, računarstvo da će biti hrvatski. Pravaši vele, da se u Beču nismo držali obveza poprimljenih u Zadru. Kaže, da su samo dvie male stvarce promijenjene. Glede broja javnih tabla i glede izvješća tehničke naravi u talijanskom jeziku. To da su morali učiniti da se spasi ostalo. Ako se naredba ne vrši, da će on prvi ustati proti tome, ali da treba počekati. Zilio to odgovara, da naredba ne daje ravnopravnost talijanskom jeziku. (Drinković: Podopnu!) Svršava, da je naredba veliki blagoslov.

Obća razprava je zatvorena.

Trumbić izvjestitelj osvrće se na savjet dr. Zilio, da bi većina dobro učinila, da je Drinkovićevo osnovu u prvom čitanju a limine odbila. Tim je mislio, da bismo postupali lealno. To je neumjestno i obzirom na izvještaj odbora i na tečaj razprave. A izvještaj odbora ide zalim, da se propisi naredbe izvršavaju točno i hitno. Glede lealnosti političke upozoruje Talijane na Istru, gdje su baš Talijani prekršili lealnost.

Bavi se izvodima Ziliovim proti nadležnosti i sabora u jezičnom pitanju i nalazi, da je dobar argument kad se možemo u pogledu nadležnosti sabora pozvati na shvaćanje autonomista. Rješavanje našeg jezičnog pitanja, ni ne može imati upliva na obće interese u državi.

Dr. Zilio to buni se proti stavci našeg izvještaja, da je hrvatski jezik jedini narodni jezik u zemlji. Pozivom na činjenice možemo vam reći, da je od Raba do Spiča jedan jedini narodni jezik — hrvatski. Pogriješno je iz okolnosti, da se talijanskom jeziku daje neki položaj, stvarati zaključak da su u Dalmaciji dva narodna jezika. Pristaje na dodatak Ziliovog trećoj rezoluciji.

Govornici pravaški nisu toliko branili svoju zak. osnovu, koliko napa-

dali na jezične naredbe. Ja, veli, u njihovom položaju nebi bio onako radio niti iznašao zakonsku osnovu, za koju sami kažu, da ne će dobiti sankciju, nego bi drugim načinom napao jezične naredbe.

Pravaši kažu, da mi nećemo zakonske osnove, jer ju vlada neće. (Drinković: i to ste sami rekli). Vlada je faktor, a kad ona nešto neće, onda je to veliki argument da većina ne glasuje dotičnu osnovu. Ako je sabor 1871. glasovao sličnu osnovu, to je bio samo pokušaj i jer je na vladi bilo Hohenvartovog ministarstvo.

Drinković: Zahtjevi su n. pr. sve vanjske znakove hrvatske.

Trumbić: Ali njom nije se htjelo urediti pitanje jezika u saobraćaju s oblastima. Sa zanimanjem je slušao konkretne slučajeve iznesene, od zastupnika Prodana i izjavu vlade. Te žalbe, kad se zast. Prodán pozivlje na kršenje jezičnih naredaba, argument su baš za jezične naredbe. Kaže, da je jezičnom naredbom hrvatski jezik došao na prvo mjesto, a talijanski da je pao na mjesto koje ga ide. (Drinković: Zilio to tako ne shvaća). Veli nadalje, da pravaši, od izuzetka čine pravilo.

Dužnost je da pazimo, da naredba bude u cjelosti provedena, a vidimo li, da je ona od štete, nastojati čemo da se popravi.

Odbija dilatorni predlog dr. Drinkovića te ostaje pri tome, da se preko Drinkovićeve osnovu predje na dnevni list papira, na kojem je izpisano što se nada oživotvoriti.

Predsjednik stavlja na glasovanje predlog dr. Drinkovića, da se njegova osnovu uputi zem. odboru, da ju prouči, eventualno preudesi i podastre saboru.

Glasuje se poimenično. Svi od „Hrvatske stranke“, Srbi i talijanaši (26) predlog odbijaju, a glasuje za predlog 7 pravaških zastupnika.

Na to je primljeno većinom glasova, da se preko Drinkovićeve jezične osnove predje na dnevni red. Isto i rezolucijom dodatkom dr. Zilio.

VI. Zak. osnova o proglašenju puta između Visa i Komize predjelnim primljenja u svim čitanjima.

Predsjed. zaključuje sjednicu u 1 sat i 15 časova i uručie narednu za sutradan.

Zadar, 25. listopada.

(Deseta sjednica).

Drinković podnosi predlog, neka vlada pomogne pučanstvu Grebaštica, Primoštena i Rogoznice kojemu je krupa dne 21. o. m. uništila sav prirod maslina. Obrazložio predlog o pomoći selu Grebaštica, Primoštenu i Rogoznici.

Prešnost je priznata i predlog je primljen u drugom čitanju.

Prodán stavlja upit na Zem. Odbor glede kršenja občinskog ustava što je načelnikom Biograda čovjek, koji je nastanjen stalno u Zadru, gdje je obćinar, ima obitelj, kuću i gdje vrši funkcije predsjednika pokr. poljodjeljskog vieća.

Prelazi se na dnevni red: Izvještaj financijskog odbora o proračunu za god. 1910. i 1911. pokrajinske zaklade,

Proračun za 1910.

Dulibić želi, da se raprava za oba proračuna vodi posebno. Pravaši ne će učestvovati u razpravi o proračunu za 1910.

Pošto su i druge stranke izjavile, da i one ne će učestvovati u razpravi proračuna za 1910. predsjednik stavlja na dnevni red najprije proračun za g. 1910.

Radici izvjestitelj, čita izvješće financijskog odbora, koji predlaže, da se proračun za g. 1910. uzme za podlogu specialne razprave i da se za pokriće troškova udari pririz od 58 mjesto 62%, kako je predložio Zem. Odbor.

Proračun za 1910. primljen je bez razprave u generalnoj i specialnoj razpravi prema predlogu financijskog odbora.

Proračun za 1911.

Čingrija, izvjestitelj, čita izvješće financijskog odbora, koji predlaže, da se proračun sa ukupnom potrebitinom od K 2.601.376 uzme za podlogu specialne debate, a da se za nužno pokrivanje pririz povisi od 58 na 67%.

Marović veli, da je njegov sadašnji vanstranački položaj posljedica njegova shvaćanja, da u upravi zemlje moraju biti zastupane sve stranke. (Dobro). To je nužno i s toga, što rad sabora kratkotrajan, pa je na Zem. Odboru sav posao, u kojemu morale bi sve stranke učestvovati. Ovo su mnijenje zastupali do nedavna i mnogi članovi saborske većine. Upozoruje većinu, kako bi bila dužna da u upravi zemlje pozove na suradnju svoje najbliže — stranku prava. To ste vi dužni ne samo sebi, nego i javnosti, občinama, koje će onda s povjerenjem primati savjete Zem. Odbora, uvjereni, da su opravdani, bez stranačke tendencije. Zem. Odbor morao bi prednjačiti, pa da i obćine postanu vanstranačka tijela. A to bi bio zaista uspjeh i tad bismo bili jači prema vladi u zahtjevu da vrši svoje dužnosti.

Govori o evolucionjama koje je vidio sabor kod mnogih njegovih članova, da se dotiče sadašnje borbe — krvavine. Ovaj krvarini ne može sudjelovati. Ustručje se na jučerašnji povik jednog člana većine, koji mu je jučer za jezične debate doviknuo, da je pobjegao iz sabora. A taj isti član koji kao predsjednik je vezan klubskom disciplinom morao glasovati proti svom uvjerenju. Stranačku borbu označuje najtečajem što će prije izvršiti naklonost vlade (Smieh), pušta te stvari i vraća se svom poslu. Hoće li uspjeh, ovisi o vašoj pomoći i susretljivosti — visoke vlade. (Buran smieh).

Dr. Marović govorio je do 2 sata, na što je sjednica prekinuta i uređen nastavak za 4 i po popodne.

Popodnevna sjednica.

U 5 sati popodnevna razprava je nastavljena.

Lupis govori o ekonomskoj politici monarhije, koja favorizira Niemce i Magiare. Druga ekonomska politika jest pokrajinska, prema kojoj ne imaju se zastupnici staviti na stanovište negacije nego objektivne kritike. Govori o industriji kamenoloma i o zaprekama, koje joj politička vlast pravi. O globama istih vlasti itd. Predlaže neke rezolucije glede ribarstva, svjetionika itd.

Skurić iziće desolantne financijske prilike, kojima treba tražiti nova vrela, nove puteve. Upućuje na svilgojstvo. Dokle Zagarac vjeruje samo u stoku, dotle ribar samo u ribarstvu i riedko gdje da bi naš narod tjerao više grana gospodarstva. Podnosi rezolucije, koje glase:

I. Sabor kraljevine Dalmacije preporuča vladi njegova veličanstva, da udijeli što obilnije pripomoć selima: Bronicite, Stravča, Dunare, Ljuta, Lovorna, Mrcine, Zastolje, Pridvorje, Vlovdalja, Gruda, Palje, Brda, Pločice i Mikulići obćine Cavtat, gdje je na 16. i 23. rujna i 4. srpnja na mjesta cilu, a na mjesta pola ljetine krupa otulka i to obilnom pripomoć za gradnju puteva: Lovorna-Pridvorje; Gruda-Zastolje; Stravča-Vojski-Do; Mrcine-Zastolje; Djurinići-Vitaljina; i put kroz Dunare.

II. Sabor kraljevine Dalmacije izrazuje vruću želju vladi Njegova Ve-

ličanstva, da se što prije učine izvidi na koji bi se način željeznička trasa mogla provesti preko Pločica i Vitaljine do Igala, da se s tim izbjegne nesrećama, koje se svake godine događaju kroz Sutorinu, gdje usljed pokliznuća zemlje prieti željeznički strašna i užasna katastrofa.

Govor dra. Dulibića.

Proti povišenju pokr. pririza.

Dr. Dulibić: Prije nego se sazvaio sabor, sa raznih strana — i mjerodavnih — nukalo se nas pravaše, da odustanemo od obstrukcije u interesu zemlje, radi važnih, životnih pitanja. Kad je prestao povod obstrukcije, i ona sama postala je izlišna. Obstrukcije dakle nije bilo, ali mi ne vidjemo bud kog važnijeg pitanja, bud koje važnije osnove. Ali da, dočekasmo proračun za g. 1911., u kom se predlaže povišenje pririza od 58 na 67%. To 9 postotno povišenje je skroz suvišno, jer se i u god. 1911. dade upravljati bez tog povišenja. Ako predlažem, da se pririz snizi od 67 na 58%, i ako sam uvjeren, da će većina i ovaj predlog kao i ostale naše predloge pokopati, činim to radi umirenja moje savjesti i da zbacim sa sebe odgovornost. Tražio sam, da se uvede ustanova, da se kod vučenja obćevnice pokr. zajmova, ako vlastnik obćevnice ne izkupi ju odmah, da mu se izplati dotični iznos sa kamatima, kako to čini I. hrvatska štedionica, ugarska komercijalna banka, pokrajinski zavod u Galiciji. Posljedica takovog postupka je, da su naše obćevnice prenikno notirane. Moj predlog je bio odbijen.

O odbijanju pravaških predloga.

Iznesmo predlog glede oprosta poštarine u dopisivanju između obćina i seoskih časti, ali se je sabor predlogom Biankinia stavio na stanovište, da po državnom zakonu taj oprost ne pripada, a takovo stanovište ne zastupa ni sama vlada.

Treći predlog, koji nam je bio odbijen, bio je da se obćinam, kad im se daje zajam iz zemaljskih kladova, izplati u gotovu novcu.

Bio je odbačen i predlog da zemlja bude ovlaštena na sklopljenje zajmova uz kamatnjak od 4 1/2%.

Iznio sam i predlog, da se svede na minimum eskompt. zem. vjer. zavoda, ali i to je bilo odbijeno. Ne će da spominje druge predloge, koje je sabor odbio. A kakav sabor, takav je i Zem. Odbor, koji je emanacija sabora.

Razpust Makarske obćine.

Osvrće se na rieči Marovićeve glede sudjelovanja manjine u Zem. Odboru. Mi to pitanje shvaćamo sasama drugiče nego većina. Za nas je to pitanje dužnosti, kad bi nam bilo omogućeno, ali kad nam se to onemogućuje, onda smo te dužnosti riešeni. Spominje toliko razglashenu zaštitu manjina, koje da bi imale biti zastupane u obćinama; o toj zaštiti manjina misli se i u pitanju izborne reforme, ali kad se radi u Zem. Odboru, onda taj ideal izčezava.

Upozoruje na okolnost, da kancidat, u kom se manjina hoće da afirmira, može da iznese više glasova, nego su ih dobili već obćojeci prisjednici.

Dakle djela su sasama protivna činima. A sav rad ide za tim, da se učine ili razpusti koja pravaška obćina. Mizerijeg saborskog rada od ovoga nismo nikada imali, a sastoji o povišenju pokr. pririza — a to sve usljed postojećih okolnosti.

Vlada sama podupire te doznače. Vidilo se to i u postupku razpusta makarske obćine. Osvietit će samo pitanje prisjednika Alačevića. Prisjednik Pavlović odrekao se časti. Na dan izbora, kada je biran Alačević, Pavlović je povukao odreku, ali mu to vieće nije priznalo. Proti izboru Alačevića neki su učinili utok na mješovito povjerenstvo, koji je bio odbijen, isto od namjesništva i od upravnog sudišta. Poslie 2 godine

politička vlast samovoljno obustavlja izvršenje onog zaključka vieća, kojim je gosp. Alačević biran prisjednikom, nakon što je dvie godine vršio funkcije obć. prisjednika. Tako je politička vlast izihrla sredstvo, da obćinu Makarsku razpusti.

Saniranje zem. financija.

Obrazlaže svoj predlog proti povišici pokr. pririza, kako smo ga mi donieli u prošlom broju. Posebice obrazlaže, zašto da se uvrsti manje za bolnice Kuna 30.000. U proračunu uvršteno je za bolnice vše K 70.000, što ničim nije opravdano. To se obrazlaže u glavnom povišenjem troškova za živež i za bolestnike van Dalmacije. Liečenje ovih bolestnika plaćaju dotične obćine, nije vjerojatno, da će živež tako poskupiti da će trebati suviše K 37.000. Bilo bi dosta proračunati K 7000.

Deficit bolnica iznosi oko pol milijuna kuna, pa bi bilo nužno pozabaviti se, kako da se tome bar u glavnom predusretne. Za siromaha, za koje plaćaju obćine, ne bi trebalo povisivati pristojba, ali glede drugih bilo bi nužno. Bolnice su doista humanitarni zavod, ali tako velikog deficita nema ni jedna pokrajina. Treba urediti i pitanje glede nahoda. Netom se jednom dietetu zna za majku, ona je dužna, da se za diete skrbi. S jedne strane nastojanje majčino, s druge strane nastojanje suda, imali bi za posljedicu, da bi se valjda i ušlo u trag oca, koji bi eventualno i oženio majku i za diete se skrbio. A sve te dobrobiti padaju usljed nemoralne ustanove kod nahodišta. Uprave bolnice ne daju djecu iz nahodišta makar im se zna za majku. A što je najglavnije, u nahodištima su ponajviše djeca majka zavičajnih u drugim pokrajinama, pa kako dođemo mi do toga, da nosimo troškove za njih?

Obrazlaže nadalje, da se izpusti iz proračuna svota od K 20.000 za gradnju hotela, koji se ne grade i svota od K 15.000 za željezničko vieće. Ova zadnja svota je baš u ludo bačena, jer ustanova željezničkog vieća nimalo ozbiljna i nije nužna, jer naše željeznice zagovaraju kudikamo važniji faktori i ozbiljnosti, da je upravo neopravdano za takovu dangubu trošiti svotu, za koju narod bi morao doprinostiti skoro 1% pririza.

Mjesto te svote predlaže, da se uvrsti svota od K 10.000 za uređenje pitanja prava naših seljaka na bosansku pašu. Ta je svota nužna za izplatu dnevnica mjeraca, koji je imao ustanoviti ta prava pašve.

Medini: Neka to obćine plate.

Dulibić: Obćine u ovom pitanju već su se dosta iztrošile i još uvijek troše. Obrazlaže druge tačke svog predloga proti povišenju pririza. Manjak se može pokriti kao dosada sa pokr. pririzom od 58% (Dobro!)

Dr. Pini kaže, da je talijanska manjina zastopavljena i ignorirana od zem. odbora. Tako nije im dano udjela u upravi zem. vjeresijskog zavoda. I zahtjev, da obćina zadarska šalje jednog svog člana u pokr. škol. vieće nije našao odziva. Brisana je i stavka za talijansku školu u Splitu. Drinković je rekao, da je Dalmacija po historiji i kulturi bila hrvatska. Baca se u historiju i pozivlje u pomoć Ilijuzi, Agrona, Langobarde itd., da onda pita, zašto se talijanski jezik progoni. Radje zajednički odbijemo pokušaje uvlačenja njemačkoga jezika, koji da se uvlači čak i u sudstvo (dopis prizivnog suda kod suda u Šibeniku podpisan od Benedetića). Pozivlje većinu, neka mješite proti talijanskom jeziku, upravi svoje navale na njemački jezik.

Govor dra. Drinkovića

O našoj autonomiji.

Dr. Drinković: Kad je ovaj sabor našom zaslugom bio prošli put zatvoren i izgledalo, da se ne će ovaj put otvoriti, pisalo se o silnim štetama usljed toga zatvorenja. A ovo tu smo skoro mjesec dana, a mi ne

vidimo te štete. Po predloženom proračunu izgledalo bi, da smo mi gospodari prihoda i razhoda naše zemlje. To nije istina, a niti mi možemo od ikoga da tražimo račune, da kog pozovemo na odgovornost. U toj neodgovornosti vlade leži naše poniženje. A moglo bi se ipak nešto imati, kada bi centralna vlada onu svotu, koju daje ovoj zemlji, davala faktoru, koji bi bio odgovoran saboru. Ovakav sabor je na poniženje narodno i ljudsko. Imamo autonomiju, ali nemamo čim da upravljamo. Najveća je ironija govoriti o ustavu. Ovo je pukli absolutizam, što se vidi i po proračunu, kojim nam je davana naprtila terete, kojih nam je odajta htjela riešiti. Pokrajina bi imala doprinostiti za škole kada bi imala prvo davati duh školstvu i kada bi čestitstvo bilo ujoj podvrgnuto. Tako su žandare. Ova naša autonomija svjeda se na služničtvu vladi, koji mi ne možemo ni postaviti ni skiptuti, svjeda se na fiškalu službu, da utaramo terete i namete, koji su tržavi mrzki, i da za te terete glovimo naš sviet.

O našem gospodarskom životu.

Mi smo u državi 44-ti dio, a država roši 2 milijarde. Recimo, da smo 50-ti dio, dakle bi odpalo na Dalmaciju 40 milijuna, dočim dolazi tek nizerna svota. Vi kao većina imati biste tražili, da se u proračun zemlje doznači svota, koja ide sada preko namjesništva. Mi bismo tim laglje bolje uredili naše gospodarstvo, nego kada je to u rukama faktorim koji su proti nama. Eno dokaza da pr. u vinskog klauzuli, ogromno nametu na žitja, postupku države prema Grčkoj u pitanju suhog groždja tako da je Grčka udarila namet u suhu ribu. Industrije skoro i nema. Eno dokaza u pitanju cementa. Željeznica nemamo, a i ne ćemo imati osim jedino, ako to budu zahtijevali iši faktori i viši interesi, pa ako ih budemo imali, pruge bit će tako pvedene i tarifi tako uređene, da ne nam biti od štete, kako su žeznice u Hrvatskoj.

Sjeverni o monarhije je industrijalan, a naš agrari i pomorski. Sje verni dio ho bi jeftino imati ono, što bi mi htjeli skupo prodati. U takovom sklopu državnom nemoguć je gospodarski naš život, a i kulturni, a to će biti sve dotle, dok se s našim narodnim zahtjevima ne nametnemo. Kad mi jedne željeznice ne možemo imati, kad ne možemo imati jednog našeg biljega (marke), kad kruh ne možemo slobodno kupovati i t. d., onda ćemo nam ta razglashena autonomija. A dok je tako, h-ali li se nekoliko hoćete, da ste neki ustavni faktor, onda se cijeli naš rad sastoji u upitima (Tako je ti!). Mi smo tu uvedeni, da opipamo sami naše siromaštvo.

Hrvatsko državno pravo i monarhija.

Mi se ne možemo ni u čemu slagati, jer se razilazilo u shvaćanju ustavnog života. Oda razumjete, zašto mi vojujemo na temelju hrv. državnog prava.

Radeć na temelju og našeg državnog prava radimo i prama prirodnom zakonu i prama znatvenim aksiomima. Na temelju og državnog prava počiva i odnoša naš prama dinastiji i u tom su državnom pravu zakoni obvezatni za kaja Trumbić bi rekao, da je ovo stajona tvrdnja i za ulicu, ali to ne stoji. Do izpućenja naših zahtjeva mora doći i po prirodnom pravu i po razviku ove monarhije. Prikazuje joj razvatak. Centripetalna sila razvij se u unutarnju silu naroda, koja se od 1861. razvija sve više te svi narodi traže svoje. Razvija se centrifugalna sila u takovom stupnju, da e dostatan jedan vanjski sukob, da se dogodi, što se dogodilo 1848, 1861, 1867. — a više mnogo fallo, da se to dogodi i pred dvie godine — kada je monarhija pred vanjskim razulom udo-

voljila nekim narodnim zahtjevima. A nema sile koja će taj proces spriečiti. Monarhiji ne će preostati nego ili povolitiji narodnim zahtjevima ili da narodi sami to uzmu netom se pruži prava prilika.

Naš program predpostavlja i dinastiju i monarhiju, ravnojesje između centripetalnih i centrifugalnih sila, između interesa države i interesa naroda. Mora doći ili do oživotvorenja našeg programa ili do razula monarhije. Mi za ovo drugo nismo, jer bi to moglo biti i od štete po našu narodno bivstvo.

A kad je to tako, onda je nepojmljivo, zašto državni krugovi progone nas kao elemente po državu pogibeljne. Nestalo je absolutizma, poginuo je i centralizam, nestat će i dualizma i mi se nadamo, da ćemo i mi živjeti našim životom.

Prama tim principima i naš je rad u saboru i mi smo radili bar toliko koliko vi skupa.

A kad je tako, je li potrebno, da većina protiv nas se diže tako da nas stavlja izvan zakona? Ovakvi postupak ipak nas ne će svratiti s našeg puta. Vi dobro znadete, koji je taj naš put, a ja ću biti slobodan, da vaš pitam, koji je vaš put? Ja ću ga gledati orisati. Vi ste se tu pred nekoliko godina bratimili, stvarali ste rezolucije, u kojima Bosna nije smjela biti spomenuta, došla je zatim koalicija na vlada, pa Rauch, pa veleizdajnički proces, pa aneksija Bosne. Dogodilo se, da je u Banovini koalicija dala se u službu Kluenu, a sada razbili se ti srdacni odnošaji jedino radi osobe Arackijaja.

Utvara i vlada.

I u našem saboru došlo do čingrije. Iza kompromisa čusmo Drinkovij izjavljivanje se vladinove, Biankinia slaviti vladu, Tresića uzveljaviti Nardellia uz odobravanje vaše. Vi ste ovisni od vlade i živite od nje, a to i sami osjećate. (Čingrija provjeduje, jer da to nije istina). Jest, jer pred dvie tri godine niste tako govorili.

Nama se predbacilo, da smo dvoilični. To nije istina. Mi smo htjeli, da se zajednički nešto za narod uradi, ali to nam je onemogućeno baš od srbske strane.

Dok je to tako, nama ne preostaje nego da radimo za organizaciju katoličkog življa (Kod većine smieh). Ja sam taj smieh očekivao, ali ću vam reći, da ovo naše stanovište nije novo. Evo proglasa stranke prava od g. 1895, koji nosi podpise Don Biankinia, Trumbića i našega na pol druga Marovića (Buran smieh). Čita dotične stavke, u kojima se iziće kršćanski moral, katolička crkva i svećenstvo.

Trumbić: To i danas ostaje.

Drinković: Ako danas ostaje, onda je onaj vaš smieh bio neumjestan. Navjestili ste nam borbu na polju, na kom nieste smjeli, na polju hrvatskoga prava. Mi ćemo tu borbu voditi.

Obraća se na predstavnike Njeg. Veličanstva vladara. Spominje proračun Ante Štarčevića u pogledu okupacije Bosne. Starčević je rekao, da će Austrija valjda bolje oplakati okupaciju, nego je Marija Terezija gutitak Poljske. Prorocanstvo obistinjuje se. Starčević je rekao, da će valjda doći dan, kada će Austrija htjeti uzurirati Hrvatsku. Mi smo valjda zadnja hrvatska stranka, koja traži oživotvorenje svojih ideala u cjelokupnosti ove monarhije. Ali neka vladostrojci paze, da narod ne izgubi vjeru u pravicičnost, jer bi se narod mogao naći u položaju da u pogibelnom po dinastiju momentu ne će moći ili ne će htjeti spašavati njene interese.

Medjutim će naša stranka sudjelovati u radu u svim granama našeg javnog života.

O lanjskim pregovorima za pravaško prisjednika za zem. odbor.

Nekoliko rieči u osobnoj stvari, glede naime njegove navodne kvadi-

dature u lanjskom saborskom zasjedanju. Prikazuje historijat toga. Prvi mu je o tom govorio Trumbić, za tim Čingrija. On je Čingriji odgovorio, da bi se prvo mjesto prisjednika, ako zakonska osnova o državnoj policiji ne bude prihvaćena, jer on je htio doći u Zadar bez ikakve zaštite, da uzgome s talijanskima ogledati prsa o prsa. Na to je došao u našu klubsku sjednicu pok. Millić i priobčio, da se pravašima nudi jedno mjesto prisjednika, a da je želja dra. Ivečevića, da dodje dr. Dulibić; mjesto da je ponudjeno klubu, a ne uz uvjete pojedine osobe, a glede dra. Dulibića, da je to lih želja dra. Ivečevića.

Ja nisam toliko ni nevoljan ni slab, da ne bi mogao zaradivati plaću prisjednika zemaljskog odbora. Prosvjeduje proti pisanju „N. Lista“, kao da se je on ikome nudio, a tu ste, pa kažite, ako sam se kome nudio. Lani se radilo o tome, da se zem. odbor preuredi, pomladi, a za to je stranka prava na ponudu preko Millića odgovorila, da će ona sudjelovati po jednom svom članu u zem. odboru, ako i druge.

Tomaseo čita o razpustu občine Makarske već poznate stvari, ali ni jednom riječi ne dotiče se skandaloznog postupka političke vlasti u pitanju uništenja izbora prisjednika Alačevića.

Predsjednik u 9 sati i 40 časa sjednicu zaključuje i uručie narednu za sutra.

Zadar, 23. listopada. (XI. sjednica).

Tresić u obranu Utvare.
Nastavlja se razprava o proracunu. **Tresić** veli, da Drinković nije ništa nova rekao. To da je on sam (Tresić) govorio 1905.

Drinković: Ja vaših polit. stvari uobće ne čitam.

Govni, kako sabor ne može ništa učiniti u državopravnom pogledu. Slabo i u kulturnom. Brani se od prigovora pravaša, da je „Hrvatska Stranka“ vladina stranka. Treba razlikovati vladu i zem. odbor. Kaže, da se je vlada borila da on dodje u sabor i parlament i da je vlada radila za pravaškog kandidata (**Drinković:** A dokaze za to?).

Drinković je rekao, da sam ja činio komplimente namjestniku, a navodio na Strölla. U tom smislu, da je pisala i „Hrv. Kruna“ i nazvala to kukavičlukom. Kaže, da je on hvalio Nardellia samo kao osobu. Strölla je napao radi toga, jer je hrvatsko ime bacio iz čitanka.

Namj. Nardellii: Nije ga tada ni bilo.

Tresić: Ali i on je umao udela u tom. Brani se od prigovora Drinkovićevih, da je politika „Hrv. Stranke“ prevrtljiva i ponizujuća. Priznaje, da nisu postigli ništa u državopravnom pogledu, ali da nisu pravaši (**Drinković:** Ali vi ste većini). Kaže da su pravaši prevrtljivi. Drinković, Prodan i Dulibić izniše ideju narodnog vieća i priznali Srbe, udarali po Trödleru, a kasnije da su okrenuli, sigurno jer su dobili kakav prosvjed od pristasa, pa sada niču Srbe.

Drinković: Pa vidite, da ih pišem i bez navodnika. Nepriznavanje Srba je iprvaški. Tko ne će brata za brata, taj će tudinja za gospodara. (**Drinković:** To su fraze). Bez sloge sa Srbima nima spasa. (**Prodan:** To recite Srbima koji ne će Hrvata za brata).

Čita iz programa „Hrv. Stranke“ da pokaže koji je njihov put, naime da se sve hrv. zemlje sjedne. **Drinković:** A Bosna?
Tresić kaže, da je većina u Bosni srbiska, da je jedan dio Bosne pripadao Srbiji. Htjeli imati sve, zaokružiti sve, to je megalomanija, utopia. Nije mogao razumjeti, da je li Drinković za Austriju ili proti (**Drinković:** N za ni proti), je li u okviru ili izvan okvira (**Drinković:** U okviru i izvan okvira).

Drinković je rekao, da će stranka prava rado raditi oko okupljanja katoličkog življa i dovodi to u savez sa evolucijom Frankove stranke u Banovini (**Drinković** podsjeća, kako je Tresić bio oduševljeni Frankovac). „Hrvatsku Stranku“ prikazuje se bezvierskom. Govori o odnošaju župnika prema vladi.

Pravaši nas nazivlju utvarašima. **Drinković:** Tako vas je Čingrija nazvao, a on vas valjda pozna.

Čingrija potvrđuje.

Tresić veli, da pravaši nisu sada pravaši, nego nekakvi kršćanski socijali, a „Hrvatsko Pravo“ piše se kao organ kršćansko-socialne stranke.

Utvareške silhonette.

Drinković osvrće se na izvode Tresićeve. Spominje kako je pokojni Vranković pisao pokojnom Bulatu (talijanski), kako valja pravaše uništiti, ali valja imati obzira prama mladim njihovim elementima (della civiltà), a ti su eto sada u „Hrvatskoj Stranci“. Tko je vladina stranka, dokazuje to iz prošlosti, postupkom vlade g. 1895 u izboru saborskih vanjskih občina Makarske-Vrgorca. Spominje vrgorsku panamnu. Čitira govore Trumbića, Bilankinina o tome, kako se je narod u onom kraju krvario za čovjeka bez zaluga i uvjerenja (Vukovića), a vlada je sve to pomagala, samo da uništi stranku prava. Ja mislim, da je ovo dokument, je li vlada s nama, a vi ste nastavak narodne stranke koja je sve ta naslija nad pravašima vršila. Mogao bih vam pripovijedati na dugo o borbi koju vodite sa vladom proti nama, a dokaz vam eno u pitkanju izbora u Makarskoj, gdje je c. k. poglavar bio vaš izbornik.

Tresić dieli namjestnika Nardellia od osobe gospara Nika Nardellia, a to ne smije biti, jer u ovom saboru mi imamo samo c. k. namjestnika Nardellia.

Tresić je predbacio, da smo mi prevrtljivi i to da smo pokazali u poznatiji akciji trojice naših zastupnika. Jest, mi smo klišizati, da okupimo sve hrvatske i srbске elemente, da zajednički priidemo za ujedinjenje naših zemalja. Ali ni vi Srbi niste htjeli tog političkog rada. Zato smo mi došli do toga, da okupimo sav katolički življa u jednu stranku, koja će se nametnuti manjini te će i ova ljubavljivi prionuti s nama.

Predbacuje nam se savez s fratrima. A ovo pred par dana izdali ste jedan communiqué, u kojem pozivate svećenstvo, da ostanu u vašoj stranci, jer da u njoj može slobodno djelovati.

Tresić kaže, da sam ja rekao, da smo mi zadnja stranka, koja će raditi za ideale hrv. naroda. Ja sam rekao, da smo valjda mi zadnja stranka, koja će raditi za oživotvorenje hrv. naroda u okviru habsburške monarhije. Jest, mi smo za Austriju i proti Austriji, prama tome, kako ona s nama postupa.

Dok vi imate saveznike, desno lijevo, dopuštit ćete da ih i mi imamo i da svećenstvo može biti u našoj stranci. Taj savez ne će nitko spriječiti, jer je i dužnost svećenstva kao diela naroda da sudjeluje u narodnom radu.

Radie osvrće se na predlog Dulibića proti povišenju priraza i iznosi mnoge brojke.

Vlada o razpustu občine Makarske.

Tonić: Kaže da se namjestništvo nerado služi neograničenim pravom razpusta občina, jer poštuje obč. autonomiju, jer razpust nosi dangubnu narodu, jer na koncu svaki razpust pada na teret političkoj vlasti.

Ipak namjestništvo u zadnje doba bilo primorano, da razpusti 8 občina i to s istih razloga, jer občinska uprava zakrka, občinsko poslovanje pošlo van redovitog toka. Skoro svima je bilo pravo, da je došlo do komesara, tako da u občini Pužecne narod nije htio doći na izbore, samo da ostanu komesar. Jedina iznimka Makarska.

Zločin sastojao bi, što je izbor prisjednika Alačevića bio stavljen van kreposti po kot. poglavarstvu i da je to učinjeno, da se može doći do razpusta občine. Kaže, da to nije istina, jer da od časa, kada je bio stavljen van kreposti izbor prisjednika Alačevića, prošlo je godina i pol.

Dulibić: To nije istina. Kažite nam druge spisa.

Tonić veli, da je još prije občin. upraviteljstvo bilo ustanovio, jer palo samo na tri, pa tako je moglo redovito poslovati. Ostale dakle načelnik i prisjednici Pekić i Pavlović se odrekao, pa da je već tada namjestništvo moglo razpustiti občinu. On da je na vrijeme svoju odreku povukao, ali da ob. vieće nije htjelo primiti odreku na znat. nego „nezakonito“ izabralo Alačevića. Proti tome izboru bilo utoka namjestništvo povjerenstva i na upravu sudšte, ali da oba faktora nisu materno riešila utok jer vandobno prikan. Zato namjestništvo ostalo pravo da po § 106. obč. prav. obustavi zakoniti zaključak glede izbora Alačevića.

Odgovor vladi.

Dulibić: To je zapovjednik činjenica. Od izbora Alačevića prisjednikom do razpusta občine nije prošla godina i pol, kab veli Tonić, nego samo malo mjesec.

Kaže, da se je Pavlović odrekao, pa povukao odru. Jest povukao, ali kasno, na dan 18. siječnja urečene za izbor novog prisjednika. Dakle ne dan prije sjednice, kao to prikazuje Tonić, niti je bilo nužno, da vieće primi ili ne primi odreku Opoviz odreku u isti dan, kad se imde obavili izbori u vieće bilo dužni primiti i takav opoviz je neozbiljni i cila stvar postaje lakrdijom. Jedna odreka može se povući, ali kroz sanovito vrijeme, u koliko namie dočnomo treba vremena, da se predosli, ali ne kad je već urečena sjednica vieća za izbor. To je prosto izjavljeno.

Kaže se, da su mješovito povjerenstvo i upravu sudšte odbili utok proti izboru Alačevića samo za to, jer prikazan vandobno. Ali iz toga ne može se zaključivati, da je izbor Alačevića nezakonit. Alačević je dvie godine bio prisjednikom, izaslanik političke vlasti odmah nakon izbora zapriješga ga i tim se je politička vlast odrekla prava da pobija njegov izbor. Jasno je dakle, da je nakon dvie godine obustavljen zaključak obč. vieća u izboru Alačevića samo zato, da može doći do razpusta občine.

Upozoruje na činjenicu, da je komesar Oberthor odmah nakon razpusta donio gotove odluke, kojim otpušta o obč. službenika, Klarčević pristasa. Upozoruje nadalje na strancarsko postupanje komesarovo, proti čemu posebna deputacija potražuje se kod namjestnika, te traži da Oberthor bude zamijenjen kojim drugim činovnikom.

Osvrće se na gov. Radieća proti njegovoj predlagu za siženje priraza. Neke stvari „napredka“ ne moraju se baš sada uvesti. Pasivi bolnica iznosi pol milijuna, a takav dčifici u tom i humanitarniji javni urave uprave nema ni jedna pokrajina. Nije ekonomski uvjerstava 10.000 za htele i 15.000 za željezničko vieće kak se radi da se uslied toga priziei povse.

U pitanju bosanske puše interesirano je 3/4 občina. Mi ne mijamo polaziti s gledišta, da se to pokrajine ne tiče. A što se onda pokrajie tiče predjelni put na kojem otoku, to se specialno tu tiče drugih občina. Ali zato smo u zadruzi da se međusobno podupriemo.

Predsjednik diče jednicu i uručie popodnevno u 5 sat.

Političke vesti.

Priznanje portugalske republike po velyavlastima. Priznacka se je vlada sporazumila s Englekom i Španjolcom, da se predeli velyavlastima i ostalim državama, dje se za sada prizna kao vlada „de facto“ privremena vlada, koja se konstituirala u Portugalu, a da ju se prizna kao definitivnu vladu, čim bude ustavno potvrđena. Kako je poznato, Englezka i Španjolska su svoje predloga, prihvatila ga drugim velyavlastima i znade je već, da je Njemačka na to pristala. Na intencijatu Brazila, država Rio de Janeiro i ostale republikanske držve priznaju portugalsku republiku. Potvrđuje se službeno vjest, da je austrijske nuncij u Lisabonu mons. Toit dobio natog od kardinala rd. tajnik Merry del Vala, da ostavi svoje mjesto. To nije već na putu u Rim, a tajnik nuncijature Aloisi Masela ostao u Lisabonu ne

da vodi diplomatske poslove, nego jedino da čuva arhiv nuncijature. Ovo je Vatikan učinio u znak prosvjeda proti izgonu jezuita i drugih crkvenih redova u Portugalu i proti antiklerikalnoj politici nove republike.

Demisija Venizelosa. U sjednici parlamenta inabacio je Venizelos iznenađeno kabinetsko pitanje. Pristase Ralissovi i Mavromihalissovi su izišli u to van. Sjednica je radno toga zaključena. Venizelos je poslie sjednice izjavio, da smatra to izrazom nepovjerenja i da će dati demisiju. Medjutim u sjednici sa 208 glasova proti 31, votirano je vladi povjerenje. Venizelos je izjavio, da će se još predomisliiti što će učiniti. Sva je prilika da će on razpustiti narodnu skupštinu.

Turski zajam. Pošto se je turski zajam radi neprilichivosti utjega u Francuskoj raznio, odučila se je porta na pregovore sa jednom njemačko-austro-ugarskom grupom.

Bolest princa Aleksandra. Priestolonasljedniku princu Aleksandru je neprestano bolje. Prof. Chostek je otišao iz Beograda i neće se više povratiti. On je izjavio, da je princ izvan svake opasnosti.

Pokusni kineziški parlament. U ponedjeljak se je sastao u Pekingu u 22 tek. u čiji svjet 72 rođendana demisiji ukinuti i mongolski i mandžurski knezovi su glasovali za to da se zamoli princ-regent, neka što prije sazove pravi parlament. Ovo će ojačati kineziški parlamentarni pokret.

Položaj u Perziji. Novi perzijski regent Nasr-ul-Mulk vraća se preko Beča Baku a i Englezke u Perziju. Regentu putuju u susret članovi petrogradskog perzijskog poslanstva, koji će pratiti regenta do granice. Budu li englezke trupe, kako se pronoši vjest zapovjelo neke točke lužne Perzije uzidieiti će smjesta pojačanje ruskih trupa u Perziji. Englezka vlada poduzima će korake u tom pogledu samo u potpunom sporazumu s ruskom vladom. Vodje ustanka nastavili su pregovore s perzijskom vladom za utajenje kompromisa.

† Dr. O. Ivan Marković.

Kako u zadnjem broju javismo, na 22 tek. u čiji svjet 72 rođendana demisiji ukinuti u Sinju O. Ivan Marković. Od više godina je poboljšavao, zadnjih dvadesetak dana vrlo klonuo — sam je osjećao i njegova su braća opazila, da razstanak nije daleko. Na 21. o. m. u petak, bi pokopan svetočastjivima umirućih i odmah za tim zaniemi.

Sa Fra Ivanom Markovićem ide u grob zaslužni i slavni Hrvat, učenjak, pisac prvoga reda, daleko i izvan domovine na glasu bogoslovac, dikta franjevačkoga reda i ponos malenog Sinja.

Rodio se je Marković u Sinju na 23. oktobra 1839. Mlad stupi u franjevačku Redodržavu Presv. Odkupitelja. U rodnome zavijaju počme gimnaziju; više prirade dovrši u Splitu, a teologiju u Zadru. Malo kasnije bi imenovan lektorom bogoslovlja u ovdješnjem samostanu sv. Lovre, gdje je za 11 godina, svojim vrlim umom i riedkom spremom podučavao mlade redovnike, te i radom u ispodjednici i svojim mudrim savjetima i našem gradu velik u dobro čini i brojnih štovalteja siekao. Radi bolesti morade ostaviti učiteljevanje i bi premješten u sinjski samostan. Od tada — ovo je preko 35 godina — nije ostavio Sinja osim za kratko vrijeme i u službene poslove. Pače riedko bi, posve riedko, izlazio i izvan samostanskih zidina — tek koji put u više godina. Samostanska knjižnica i redovnički kor bijahu jedino mjesto njegovog bavljenja.

Redovnik srecm i djelom, čovjek bistrog pogleda, starješinske energije i uredbe, bio je od svog prep. O. Generala imenovan pohoditeljem Kapistranske (Ugarska i Beč) i Dubrovačke franjevačke Provincije, a na zboru u Splitu g. 1888. od svoje braće izabran je jednoglasno Provincijalom Redodržave Presv. Odkupitelja. Njegova braća sa priznanjem pripovijedaju o prevelikim zaslugama O. Markovića za uredbu učilišta i ciele redovničke Provincije. Svak ga je ljubio i štovalo, svak je njegovu sa dubokom čašću primao.

Na ovome se ne zaustavi rad velikog pokojnika. Marković je izdao umnih i brojnih djela, kojima stupa u red najodličnijih bogoslovnih pisaca svoje dobe i najplodnijih autora na Balkanu. On je našu hrvatsku knjigu vrlo obogatio i naše ime pronio.

Kad je još izdao „Papino poglavarstvo“, počasti ga isti Lav XIII. riedkim odličjem imenovašga „Doktorom sv. Bogoslovlja“.

Njegova su velika djela povjestnodogmatičkoga smjera i bave se pri-

porim točkama izmedju katoličke i grčko-istočne Crkve. Osim spomenuto „Papina poglavarstvo“, ističemo „Leo Veliki i Grgur Veliki o prvenstvu sveje stolice“, „Gli Slavi ed i Papi“, „Slaveni i Pape“ na hrvatski preveo O. Retar Perkočić u dva svezka znamenito djelo „O Eukaristiji sa osobitim obzirom na epiklezu“, a ponajviše remek-djelo „Cezarizam i bizantinstvo u povjesti istočno-nog raskola“, dva velika svezka.

Dr. Marković izdao je i liepu kitu manjih historičkih djela: „Gospa Sinjska“, „Sinj i njegovo stavlje“, „Dukljansko-barska meropolija“, „Le parrocchie francescane in Dalmazia“, „Lettera aperta al Signor Consigliere G. Alačević“, „Una recessione senza precedenti“, „Paralipomeni“ i dr. Za tim nekoliko brošurica u pitanju sv. Dujma. Mala knjižica „Cvičie“ pravi je biser asketične literature, a „Izabranih posloviacim sv. Jerolimna“ (1903.) obdario je hrvatsku književnost predvomom i tumačim klasičnih posloviaca našeg velikog zemljaka, kakvim samnjamo da li se mogu podičiti i veliki evropski narodi.

Markovičeva se djela odlikuju sa dvojakie prednosti. Djela su to ozbiljna, učenjačka i neprolazne znanstvene vrijednosti. Uz to pisana sa ugodnim i finim slogom, probranim hrvatskim jezikom (osim jedan dva prva), da ih čovjek posamno čita i u čitanju uživa. Njegov opis svoga hodočašća u sv. Zemlju 1879. „Lettere dall'Oriente“, koje je već doživjelo treće izdanje, pokazuje ne samo pomnog opažaka, čovjeka, koji izvrsno poznaje povjest klasičnu, crkovnu, mitologiju, Regentu putuju u susret članovi petrogradskog perzijskog poslanstva, koji će pratiti regenta do granice. Budu li englezke trupe, kako se pronoši vjest zapovjelo neke točke lužne Perzije uzidieiti će smjesta pojačanje ruskih trupa u Perziji. Englezka vlada poduzima će korake u tom pogledu samo u potpunom sporazumu s ruskom vladom. Vodje ustanka nastavili su pregovore s perzijskom vladom za utajenje kompromisa.

I ako se o. Marković nije izlicao na javnome političkome polju, ipak osjećao se Hrvatom dušom i srecm. Prilike govora naroda je pratio, njegovu dobro zagovarao, njegova prava u potrebi branio. Tok vjersko-političkih prilika, osobito protivturske borba u puku zadnjih godina mnogo je njegovu plemenitu dušu žalostila i velikim ogorčenjem napunjala.

Ovoga dičnog redovnika, koga su i strani učenjaci naročito dolazili u Sinj da pohode i s njime se upoznade, čovjeka, koga su reslie divne kreplosti, koji je našu domovinu predičio i ostavio nam bogati zaklad svog znanog i rada, i mnogo žalimo, da njegovog braći redovnicima svoju iskrenu sućit izrazujemo. Njegovu pepelu laku hrvatsku zemlju, njegovoj plemenitoj duši obilnu nagradu, a u narodu harnu i vječnu uspomenu želimo!

U ponedjeljak sprovedeni su bili mrtvi ostanci do grobišta. Onakog saučea, kako nam javljaju, Sinj ne pamti. Sve vlasti i uredi, dva društva i sve poznatije obitelji sudjelovale su u spovedu. U povorci bila su 42 redovna i mirska svećenika. Osobiti ođaslanik u povorcu, biskupa Nakića, Mgr. Matas, obavljaju je sv. obrede, pokojnik bio neko vrijeme uprovanjem. Voroš je zavlada u crninu zavita, a sažalne pjesme i sastavci u velikom broju po zavisim izvješeni izlazi su zasluge pokojnika i žalost braće i naroda.

Naši dopisi.

SINJ, listopada.

U 83. br. glasila za interese ugledala je svjetlo božjeza dana krakata, ali zanimiva i značajna recenzija izvještaja o „rodoljubnoj skupštinji“ glasovite „stranke interesa“, koji nedavno bio objelodanjen u „H. R.“

G. recenzent pokazao je riedku kulturu: svaka mu je procedijena na najgušće sito visoke uljudbe una i sra; svaka mu je jezgrovita, duhovita i kō zlatom ukovana i epohalne stranicenadenakrijivoga lista.

I ako se ovaj biserni produkt ljudskoga duha odlikuje nedostiznom estetikom, ono ipak odaje nerazumijevanje prave tendencije našega izvještaja. Nu, ovome nije zamjerati, jer s velike visine, s koje obično veliki umovi prosjuduju redovite ljude, nije uvijek lako vidjeti, kako stvari stoje. Svratke ove, neriješka ne smij ljepote i skladnosti čitavoga sadržaja; ta i dobi Homer kadšto zadriema i u „dobra u junaka drienme kadkad ruka hrabra“.

Za to se nadamo, da nam naš autor neće zamjeriti, kad mu kažemo, e nas je vodila najbolja svrha u karakterističnu pravku „stranke interesa“ u Sinju, pa prama tomu da bi mogla izostati ona njegova. Tu se dira u poštenje uglednih i značajnih osoba, koji su u

poštenju i u borbi za narodne ideale posedili". Pače, mi ćemo ovdje u kratko ilustrirati naše misli, iz kojih će moći orlovci oči g. recenzenta vidjeti, kako se u ovom poslu s njim poduno istovjetuju.

Od prvoga Tome do posljednjega Vasilija svi skupštinski zastupnici osobito pažnju ciela slavonskoga juga. Prava je šteta, što su tako skromni u svojoj veličini, da ih šira javnost upozna ne bi.

Toma, odakle je sa sebe zbio uličarsko odijelo i stupio u javni život maloga Sinja, uvijek su mu pred očima lebdjeli najzavjetniji ideali narodne književnosti. Dosta je pamet vratiti na zlatna vremena, kad potresi drmalni našom Cetinom, da se steče pravi pomor u Tominu poštenju; dosta je prizvati uspomenu na javne radnje, u kojim je uvijek bio samoprijetnom žrtvom, a da se samo makotirni narod pomogne. Njegov samoprijetnom dotle ga bio dotjerao, da je u tankoj djeli visjelo, e nije osjetio ljetu sudbinu broće Graka. Njegov slava ide od plaća. U ostalom, anali splitskoga tribunala pripovijedati će potomstvu slavu našega „siedoga dobrotvora“.

Pipe je sam sebi spomenik pod Glavicom podigao, pa komu je to toga, da se upozna sa veličinom njegova duha i visinom njegovih ideala, neka dođe ovdie i nieme će mu stiene mnogu liepu priču kazati...

Brade, odakle se sa opancima zavaljivao, gospodskog se šapka dohvatio, žepu nesuo novcem, dvore sagradio, pa do današnjega dana, uvijek je s malim pukom sudbina dielio; uvijek mu bio i otac i majka. O njegovom idealnom radu neka govore prostorije slavnog doma boginje Prave.

O idealim nekoć siromašnog, a danas bogatoga trgovca, sina tete Jule, pripovijedaju veliki dječani, punit svakoga božjega blaga. Njegova slava ide od usta do usta harnoga naroda za sva ona dobra, što ih primio iz njegove blagodarne ruke.

Prije bismo pobrojili mirjadje nebeskih zvijezda, no velika djela viteza don Rodriga, s kojim zaduživo ljetinsku krajinu kroz punih trideset godina. Njegova neumira djela već mu u srcim četinjama podigla spomenik trajniji od najtrajnijeg čelika.

Slava velikom imenu ovog narodnoga genija; slava najvećem cetinskom dobrotvoru!

Druge narodne perjanice, dike i usrećitelje ove krajine, drugom ćemo prigodom spomenuti, pa č. g. recenzent vidjeti, da isto tvrdimo, da do sada naša književnost stoji u tome, što njegovi bogati možda ni naše „mizerne“ stieni ne mogu shvatiti.

Zmijo Zmijić.

MAKARSKA, listopada.

Ovdje u Makarskoj ima van jedno čeljadje čudnovato, čovjek jest, ali ni po duši ni po vanjšini čovjek nije, jer je u licu, u tielu izobiljen, ali u duši je pun magije i neznanju svom bezumiju uhvatio se nekakvih brojeva, pa misli da će po brojkama ostati slavan. Donekle ima i pravac, jer već je slavan postao, pošto svak kada ga vidi odmah reče: „Andre od raznih brojeva“.

Ali eto mu tako njegovi brojevi. M mu nebi smejati njegovoj ludosti, da on ne sije reke niše psokve u „Slobodi“ i „Novome Listu“. Ma ko? Andre!

U velikom napadao je često frajta Donella i u nj bacao sumnju, da je on tobož pokrao zlato sa Gospe. Sud je tražio lovca i nije ga mogao naći, pa je stvar svršila. Franjevački manastir, pošto je stvar falila u kući njegova redovnika, a ona bratovština nije Bog zna kako bogata, hotio je, da ipak još štogod nadoknadi. Ali sad evo Andre, daljive i da i svojom mudrost kaziva svietu, da je fra Lujzi pokrao.

Mudri Andre (pardon), zašto to tako govoriš? Ko da mi ne znamo knjige dobrotvornoga zavoda. Valjalo bi dobro pero i pamet i kesa da izkida one grčne štale. Čudno mi se, da govoriš o stvarima, o kojima je odveć delikato za te govoriti.

Taj mudrost od praznih brojeva je misli, da će postati slavan, ako se obori na Gospu. Presv. Carić je učinio jednu krasnu Gospinu špiju kod Makarske. Od njezina početka Andre se na Gospu i na Presv. Caricu najgadnijim napadajima rječima punim sramote i bluda obra. Onakove riječi ne bi se pristojale nikakvoj nepoštenoj ženitini, a „Novi List“ i „Sloboda“ to sa slasću gutaju i svihtu donose. Strašno ti je obraz nekaj paol!

Pa ko te sramote piše? Andre! Andre, koji zar i ne misli nego o sramoti, koji čita ono što se „Asinu“ hubi, gustira što je „Asinu“ gustio; Andre, koji se je po svietu kao luda potucio, a kao veliki moralista spencerianac držao je i kući, gdje se poštenje i naravni stid prodaje.

Ovo na znanje „Novomu Listu“ i „Slobodi“, a ako uztreba, iznieti ćemo još bolje njegovu sliku.

Iz hrvatskih zemalja.

Izložba „Medulića“ u Zagrebu.

Primamo iz Zagreba dne 20. listopada. U ponedjeljak 21. o. m. otvara se silnom napetšću očekivana izložba „Medulića“. Grandiozne kiparske i slikarske radnje oko eikusa „Kraljevica Marka“ posvema su dogovršene, te će bez svake sumnje pobuditi sveobuhvatnu senzaciju. U tom ciklusu radli su od kipara Meštrović i Rosandić a od slikara Rački i Krizman, te Babić mladji. I ostala odeljenja obćenitih slika poduno su aranzirana. Velikog interesa pobudili će radnje Rosandića, koji osim radnja na ciklusu, izlaže još i drugih radova. Liepo je zastupan Dešković. Prvi put izlažu mladi početnici: Meštrovićev djak Bodružić te Penić. Od slikara vrlo liepo zastupani su: Bukovac, Medović i Vidović, te Kuzman i Rački. Od Slovenaca izlažu Grohar, Jama i Jakopič. Prva dvojica zamjerno zastupani su. Od Srba izlažu Mirovačević i Nadežda Petrović, a od Čeha čuveni Uprka. Od ostalih liepo su zastupani: Bertal, Bojčić, Borelli, Katanarić, Marinković, Meneghello, Svrakić (Bosanci), Tišov, Uvodić i drugi. Od najmladjih pobudili će interesa mladi Kijaković, koji izlaže po prvi put.

Iz kluba „Jadran“.

Primamo iz Krizevaca: Na 21. t. m. bila je glavna godišnja sjednica kluba „Jadran“ slavonskoga Dalmatinaca na kr. višem gospodarskom učilištu, na kojoj je izabran sljedeći odbor: predsjednikom g. Juraj Slapičarić, tajnikom g. Antun Škvorčič, blagajnikom g. Uroš Benzon, za revizora g. Dragutin Carević, Tomislav Slavić. Ujedno javljamo svoj gospodi kojima smo poslali srećke našega kluba a nisu ih povratili, da ih izvole čim prije razprodati i natrag povratiti, jer za vrućenje zgoditaka bezuvjetno bili dne 15. studenoga 1910. Novaci srećke šalju se na blagajnika g. Uroša Benzona. Molimo i p. n. g. putujuće učitelje poljođelstva, šumare i druge imućnike Dalmacije, da bi se izvolili upisati u klub kao članovi utemeljitelji, jer o jedino tako mogli da mnogo doprinesu dobrim namjerama ovoga jedinoga kluba naše gosp. učće omladine.

Sarajevo kao jugoslavensko kulturno središte.

U austrijskoj delegaciji prigodom razprave o ekspozi ministra vanjskih poslova grofa Aehrenthalova govorio je i član gospodarske kuće i delegat Baerenreither, koji medju austrijskim političarima slovi kao dobar poznavalac prilika i odnošaja na slavonskom jugu. Baerenreither zagovarajući pravdniju politiku prema južnim Slavenima, posebno je istupio dajući Sarajevo čini njihovim kulturnim središtem. Monarkija i bosanska vlada, rekao je taj austrijski državnik, morali bi sve moguće žrtvovati, da Sarajevo postane centrum znanosti, književnosti i umjetnosti jugoslavenske, da na taj način odvrate oči tamošnjih Hrvata i Srba od Novog Sada, Beograda i — Zagreba! Kad bi se mnogo žrtvovalo, onda bi i ostali hrvatski i srbski učenjaci, književnici i umjetnici svrnuli svoje poglede na Sarajevo. Baerenreither je za to odmah predložio i rezoluciju, kojom se zahtjeva za Sarajevo ustrojeno jednog instituta za proučavanje Balkana.

Grko-katolici u Bosni. Nadbiskup Stadler je izjavio, da je on papiri predložio osnutak bosansko-hercegovačke grko-katoličke biskupije. Biskup bi bio u rang apostolskog vikara.

Kolera u Hrvatskoj.

Kako bakteriološki zagreb. zavod izvješćuje u svim slučajevima, koji su javljeni ovih zadnjih dana, radi se o pravoj azijskoj koleri. Tako je kolera ustanovljena u Sv. Spasoju (kotar Dolnji Mihaljci), Vukovaru, Grku, Rakovcu i Bebišću.

Iz grada i okolice.

Iz diletantskog kluba. Mjesto na sv. Svete diletantski klub dati će svoju prvu predstavu u drugu nedjelju, i to zato, što pozornica nije još mogla biti dogovršena.

Kip Sokolaša. Tvrđka Gustav Marko u Trstu dala je izraditi kipove Sokolaša u liepoj pozi, sa trobojnicom, sve u naravnim bojama i u visini od 120 met. Uzorke je poslala ovdješnjoj svojoj podružnici (kuća Bontempo, ulica sv. Ivana), te se u izlogu iste mogu vidjeti. Zamisao doista dobra i povalna, a izrada liepa, pa je nadat se, da će ovi kipovi biti rado traženi i kupjeni od svih prijatelja hrv. sokolaštva, a najskoli od samih sokolarskih družtva.

Popis pučanstva 1910. Obćinski upraviteljstvo imenovalo je za popis pučanstva g. 1910. 12 povjerenika i svakome odredilo popisno područje. Na taj način naravski da je zajamčena točnost i pospješeno i izvedbi popisa, koji ovog puta zahtjeva puno većeg posla i mara.

Općinski u rudniku. Iz Drišna nam javljaju: Idući u petak na Siverdnu dogodila se nesreća. U rudniku nalazila se duboko dva brata Matića. Za njihovog boravka razvio se plin i ob-

jiču ugušio. Vlasti sudbene su brzojavno iz Sibenika pozvane, da izraze nesreću.

Nepravdnost na željeznici. Primamo: Na našoj željeznici imade osim drugih nebriga i jedna otcima odbijeli, koji imadu diece, koji ne imadu priekie nužde, da se u gradovima nalaze, drži se baš u gradovima, a one, koji imadu diece za školu, one se baš u zabina sela, n. pr. u Zidani, Drugi, mlad i bez diece, usliče protektorata spjeljskog jednog učitelja, smješten je u Sinju, treći opet bez diece u Sibeniku, a onomu, koji diecem — selo. Uporozuje se željeznička vlast, da toj nepravdi doskoči.

Kazalište. U utak drama „Il va gabondo“ od Riccione-a više se je svjediela radi svoje lieve dikcije i dobro izvedene deklamacije osobito po g. Janjini-u. Igralo se liepo, a i scenenije bile dobre. U skladu bio „Il Ladro“ od Bernsteina. Izaklo se osobito, kao malo kada, gdje P. P. Greco. — U četvrtak recentna francuzka komedija „La piccola cioccolata“ od Gavautta. Nešto poput „Dolceprincesse“. Milioneri i milionere u briketari. Obćina komična scena mladičevje milionere, pune lirova i samovojie, koje se ko načnito zaljubljuje u nekoj činovničici. U nastavku ulogi je ija P. P. Greco, bila vrlo vesela, vrlo izvorna i vrlo hirovita. Kao da je i jezina narav. A. Greco u Lapidot imao je vrlo uspjelu masu i dobro odigrao ulogu razispitog, taštog, posustivog oca. Drugi su bili: „passati“. Gosp. Lambertini nam se za rvi put prilicno svjedio. — U petak „La maschera di Bruto“ od Sarc Beaulieu. Sredovječna stvar sa svim njezinim dikama: dramatičnost, paži razkšno odjeveni, utorici itd. A. Greco je liepo igrao brana Alessandra de Iedici, Zannini je bio u svojoj ulogi tužen, otašten i — elegantan. P. P. Greco je dobro radila, ali sa istom težinom kao u drugim svojim trajnim ulogama. Drugi su svi bili sporeti. Većeras je Dumasso „Kean“. — Izpozabili bi, da su u preveć nesnosna publiku one beznačajne stanke.

Pokrajinske vesti.

Bufonada. Primamo iz Opuzena: Na zadnjoj sjednici obćinskog vijeća u Opuzenu hrvatski demokrat predložio jedan svoj predlog, a gosp. načelnik Vlahović dao od predlog na glasovanje. Vijećni ustadoše i jednoglasno odbiše predlog Miško. Nu uslade i Miško, kao da i on odbija svoj predlog. Uputa načelnik: „Za što v. g. Miško odbiše predlog, koji je sudac upitao: „Kažite Miško, kako i koja je svrha njegova bila vriedjati demokratsku stranku?“ Gospodine sudce reče Miško, neznam, ali kad bih mu i 1. popu rziepalo glad, tad bih znao, šta je pop mislio. Liepa logika konsekvencija i još liepa bufonada od demokratske perjanice!

Čak s kampanila. Zanimava obćinu. Pišu nam iz Makarske: Na 10. stud. o. g. Gospodin d. se I. M. Bašković usmeno pritužio obćinskom upravitelju radi suženja neke ulice u gradu, počinjeno od stanovite obće gradnjom kuće. Pošto obćinski upravitelj nije bio preuzeo nikakovih zvida, kako mu je to dužnost nalagala s toga je g. Bašković ponovio pritužbu pismeno dne 22. srpnja, a istodobno je privatio učin i zemaljskom obćinu. Na sve bezuspjeha. Radi togaje g. Bašković upravo pospješeno zemaljskom obćinu na 19. kolovoza ali uprkos svega toga do danas nije dobio nikakvog rješajna. Čini nam se težko vjerovati, da zemaljski obćir nije imao vremena kroz tri mjeseca, da rješivši ovu pritužbu. Radić ćemo vjerovati, da je krivnja na obćinskom upravitelju, koji se je valjda našao uvriedjen u njegovoj umisljenoj veličini, kako bi rekao njegov „adlatus“ obćinski knjizik, što se je usudio jedan obćina, a k tomu pravaš, tužiti ga zemaljski obćinu, pa da pakaje moć, ne će da nisi pritužbu ni poslije tri mjeseca. Izvjestio ovo na javnost i tražimo od zeml. obćine, nek uputi obćinskog upravitelja u Makarskoj, da je on postavljen na obćinu i od naroda plaćen, ne a (proski i samovoljni tjera, već da poslove nepristano obavlja.

Zahvala. U našoj zahvali obćinodanjenju u br. 48 „Hrv. Rječ.“ nehotično bilo je spomenjeno zahvalni ugl. „Hrv. pučkoištedionici“, koja je također prisustvovala sprovodu našeg

blagopokojnog Pavla Klarića i poslala viencu, pa stoga ovime izrazujemo još našu harnost.

Odbitelji: Babić, Klarić, Grubišić.

Razne vesti.

Dr. Crippen bit će obješjen 19. studenoga. Vrhovno sudiste odredilo je, da se na dru. Crippenu, koji je bio od porote osuđen na smrtnu kaznu, radi polajnog umorstva svoje supruge Elmore, izvrši smrtna kazna 19. studenoga. Crippenov branitelj izjavio je, da njegov štitnik nije još predložio nikakovog utoka.

Nasilne smrti u Americi. U Sjed. Državama u prošlogi godini bilo je 2854 ubojstva i 8402 samoubojstva. U god. 1908. bilo je pak 149 ubojstva više nego u prošlogi. Samoubojstva su najviše počinjena sa otrovom, naime: otrovalo se je 2469 osoba. Iz revolvera i pušaka se ubilo 2395 osoba, a 1215 ih se objesilo.

Okola za lopove. U New Yorku otkrila je policija još jednu školu, koja je po pošti učila krala. Ista se nalazila u jednom dielu New Yorka, koji se zove Bronx. U sobi te škole najden su razni ciklari, koji su se stali onim, za koje se mislilo, da mogu postati — lopovi! U jednom cikluru stoji između ostalog i ovo: „Svaki junak provala morao bi pročitati našu knjigu, koja upućuje i tumači provalnički posao. Iz nje se može lako doznati, kako su sastavljene razne kase, te kako je najlakše jednu od njih razbiti.“

One kase, koje se zove „sigurne proti lopovu“, najlakše je otvoriti. One imaju četverouglasti okretaj u nutra, ali otvarać je tako napravljen, da ga se može razbiti na vrlo laki i mirni način.“

Za im se u tome cikluru govori o tome, kako se eksplozivne stvari meću i upaljuje, to na što sve treba paziti, a da se sadržina kase ne upali i uništi. Pri kraju se navode razne kratke poučne stvari, kojih bi se imao svaki provalnik držati i tomu slično.

Neobičan ženski šešir. Amerikanka Mac Mhoh ima neobičan ženski šešir, je napravljen od kože žije čergetu. Za šešir se upotrijebilo osam zmijjskih koža, koje su stajale 500 dolara. Ohola vlasnica toga zmijjskoga šešira drži, da je uza svu skupocinu svoga šešira prošla jeftinije, nego li njene drugarice, koje si moraju nabavljati svaki čas novu šešir, dok njen šešir podnaša najjače sunčane zrake, a i najjaču kišu. No čini se, da se za njom ne će povesti druge gospodje, jer je ipak svakoj milje, da si svaki čas kupi novo.

Kinezi i perćin. Newyorški Kinezi imali su jedan sastanak, na kom su viedali, kako bi bilo da odkinu svoje perćine. Velika je većina bila za to, da se perćini odkinu, te da se pozovu i drugi Kinezi u drugim kolonijama u Sjed. Državama, da i oni to isto učine.

Zanimiva statistika u Njemačkoj. Prema uređovnoj statistici rodilo se god. 1908. u Njemačkoj svega 52.268 dječaka i to u 8348 slučajevu po dva dječaka, 7843 slučajeva po dvie djevojčice, a u 9932 slučajeva po jedan dječak i jedna djevojčica. Trojaka bilo je 763 slučajeva. U 53 slučajeva po tri dječaka u 50 slučajeva 3 djevojčice, 72 slučajeva dva dječaka i jedna djevojčica, 80 slučajeva jedan dječak i dvije djevojčice. U ovoj toga označuje statistika četiri poroda — četvorakaka.

Vriednosti papinoga odjeća. Jedno jedno misli ruho, što ga papa nosi, procijenjeno je na 20 hiljada dolara. Štola, koja je urešena sa četrdeset dragocienih kamena, sama predstavlja vriednost od 4 hiljade dolara. Srebrne spone urešene dragim kamenjem, koje služe za skapčanje papinih papuču, vriedne su nekoliko tisuća dolara.

Što stoje ratovi? Vrlo davno je Montecuccoli izrekao, da za vodenje rata treba tri stvari: Novac, novac i novac. Tada se pak nije još ni stulilo, koliko će današnji ratovi gutati novaca. Neki statističar je izračunao, koliko su novaca progutali ratovi novijeg vremena. Kada je izbio englezko-burški rat, godine 1893., misli su Englezi, da će trajati tek nekoliko mjeseci i da će ih stajati 250 milijuna. Medjutim je rat trajao 2 godine i 6 mjeseci i progutao je svotu od 5 milijarda i 280 milijuna kruna. U rusko-japan-skome ratu Rusi su potrošili 3 milijarde i 591 milijun, a Japanci 3 milijarde i 300 milijuna, jer se ratovao tako rekod kod kuće. Kada bi danas izbio kakav rat, težko je reći, koliku bi grdu količinu novaca progutao.

Ali neki Niemec pokušao je da izračuna. To po računu toga Niemca, kad bi 3 milijuna njemačkih vojnika bilo na bojištu, to bi Njemačku taj rat stajao dnevno 22 milijuna franaka, računajući dnevni trošak svakog vojnika u 2 i pol franaka. Prema tome, da rat traje mjesec dana, Njemačka bi rat potrošila 675 milijuna, a kada bi se

rat protekao kroz godinu dana, potrošila bi 8 milijarda i 212 milijuna. U slučaju mobilizacije, trebalo bi Njemačkoj već prvih dana svota od 3 milijarde i 50 milijuna. Toliko bi naravno morala potrošiti i protivnička strana. Današnji rat progutao bi dakle ogromno blago.

Carigradska statistika. Carigrad sa predgradjima broji prama posljednjem popisu 1.321.000 stanovnika, od kojih je 500.000 Turaka. Ostali stanovnici su Grci, Jermeni, Srbi, Bugari, Jevreji i druge narodnosti. Džamija imade u Carigradu 227 većih i 664 manjih. Crkva ima 144, a sinagogi 41. U Carigradu ima 180.000 kuća, 24.000 dućana, 188 viedkih škola i 177 vjerskih škola. Velikih trgovačkih kuća ima 483, kupališta 169, a 45 muhamedanskih čitaonica. Broj pasa, kojih u Carigradu ima sva sila, neda se prebrojiti. Drži se, da će ih biti oko 20.000.

Naše brzojavke.

Izbori u Hrvatskoj.

Zagreb, 29. listopada. — Izbori su vodjeni najviše teroz oblasti. Još od Kluenovih vremena ne spominju se slična nasilja. Tamošnji je sve upotrebio, čak i vojsku, koja je iz drugih zemalja bila pojačana, da pravi pritisk na izbornike.

Zagreb, 29. listopada. — Jučer na večer znao se je sljedeći rezultat. Koalicionisti 32 mandata, Tamošnji sa osječkom grupom 14, stranka prava 13, starčevićani 7, radicevska seljačka stranka 5, srbski radikali 1, od divljaka Supilo je sam izazao u Delnicama. U Zagrebu je prodro proti Surminu Tamošnji, u Il. izborništvu Kulmer, u Ill. izborništvu Hrušić od stranke prava proti Peršiću.

Užih izbora ima 15. Tako od iztaknutijih članova raznih stranaka propali koalicionističke perjanice Roja, Badaj i Surmin, od starčevićanaca Peršić u Zagrebu i Zagor u Djanokovu, dok je ovaj medjutim izabran u Koprivnici.

Od starčevićanaca ulaze u uže izbore: dr. Starčević u Velikoj Gorici, dr. Banjavčić u Jaski, Petričić u Otočcu, Zagreb, 29. listopada. — Prigodom današnjih užih izbora prodrli su sva tri starčevićanaca, tako da ih sada ima 10. Koalicija je jednoga još dobila. Nepoznat je dosad rezultat u 11 užih izbora.

PRVORAZREDNO DILPLOMOM I ZLATNOM MEDALJOM NA RIMSKOJ IZLOŽBI POLJOĐELSTVA I OBRTNIH PROIZVODA NAGRAĐENA

TVORNICA VOŠTANIH - SVIEČA -

VLADIMIR KULIĆ
ŠIBENIK

PREPORUČUJTE SVOJE PROIZVODE P. N. OG. ŽUPNIČKA, CROKOVINARIMA -- I BRATOVŠTINAMA --

Hrvati i Hrvatice!

Pomožite družbu

Sv. Ćirila i Metoda

Književnost i prosvjeta.

Prilike „diletanskog kluba“ u Splitu. Split, 10. listopada: „Carevi glumci“, „Sherlock Holmes“ i viedne ležerne „pohades“, to je uzorna hrana, koju publika jede naša diletanska družtva, koja igra pet do šest puta na godinu.

Kad ih se pita, zašto se ne daju ozbiljniji komadi, vele: nema perspektive sile, dok jedan puki analfebata i jedan megaloman u „clubu“ vedre običe, o kakovom ozbiljnom nastojanju ne može da bude govora; „club“ uvijek mora da ostane na niveau-u brajam sve sile — bilo ih je baš darovitih — koje su istupile, jer nisu htjele, da se vrie u „vrzinom kolu“ ali svakako slabo je, da su jedan puki analfebata i jedan megaloman prvi kamen smutnje.

Taj gospodski megaloman u bojazni da ne bi spao na epizodne uloge — kad bi pristupio darovitije sile — ruje koješta protiv njih i upali mu. Imao sam prilike da čujem mnijenje kompetentnih osoba o njemu i te jednostužno vele: „ne idemo u kazalište, samo da njega ne gledamo.“

Imenovala se nova uprava, „club“ se konstituirao kao „druživo“, (tekar sada nakon 10 godina) ali na žalost stvari i nadalje kreću se u istoj kolo-tečini. Bilo je tu raznih sposobnih upravljača, koji su htjeli da uredite to stanje, previse im je zadavao trulež, previse ih smela umišljena plitkoća, nupuhanost, i slegli ledjima te ofisli. Tu pod firmom bezprijgovornih osoba insceniraju i biraju komade gospoda,

koja su u tome nezalnice. Gospoda, koja računaju na materijalni dobitak, ta za morali ni deveta im briga, oni tako obsežna...!

Početkom moglo je da zadovolji nekakvo djelovanje tog „cluba“, ali i to računaju na to, da će se postepeno razvijati i nastojati da se dodje do jedne stalne družine... Ali on nije nimalo uznapredovao, ta izgleda, da se je počelo tek nazad par dana igrati.

Još najveća je meta naših diletanata što se malne svi utvaraju, kao da su gotovi umjetnici, koje ne može nitko da podučiti. Ta dabome! oni postaju kazališne rutine, oni su stari izvježbani veterani! Od koga, što?... Tu je u dobroj dozi kriva kritika nekih mjestnih organa, tako da gospoda diletanti ne podnose objektivne kritike. (Do potrebe mogu da nanem jedan zanimiv slučaj, što se meni zbio — velim do potrebe).

Obćina troši za njih 4000 K. Zašto? Doista mora da je kazališna blagajna obilata! Jedina kripesot diletanatskog cluba!!!

Sada, kada se još nije na čistu glazbu osnutka stalne diletanatske družine, zašto se ne uznastoji, da se u našeg umjetnika Matu Bonacića, dobavi iz vanka jednog glumca i glu-

miu i sva trojica neka u neku ruku stvore malenu dramatsku školu, gdje će se uzgajati naš pomladak. Tako bi se pripravljao teren, pospješio osnutak jedne stalne družine. Za neko vrijeme, dok se društvo osigura, moralo bi se početi sa salonskim komadima, u kojima ulazi malo osobija. Tako bi se moglo izbirati vriednije sile, a ne goniti na pozorišnu neizvježbanu u zadnji čas skupljenu četicu, da ti jgleda, e se nalaziš u kakvom dječjem kazalištu. Pa mogla bi se priručiti češće turneja po ovecim dalmatinskim mjestima. I tako tekom vremena, kad se ekonomski osjeguraju, (dakako reflektirajući i na povišenje obćinske potpore) moglo bi se postepeno izlaziti sa bogatijim inscenacijama i osobijem.

Nove knjige. Roman Cities in Italy and Dalmatia od dra. A. I. Fröthigama, prof. staropovijesti i arkeologije na Princeton-University u New-Yorku; izdanje od Sturgis & Walton Company, New-York 1910. Ova nova knjiga bavi se rimskim gradovima u Italiji i Dalmaciji, opisanim sa arkeološkog gledišta. Zanimivi, bogato ilustrirani svezak, preporučuje Trojanove i Augustove ispomenice, opisuje muzej S. Donata u Zadru, Ruševice u Solinu, te Dioklecijanovu palaču u Spjletu. Pisac napominje

počne obavijesti primljene od naših arheologa Msgr. Frana Bulića te prof. Ivana Smiricha u Zadru, koji su mu olakšali rad.

Nadamo se, da će i ova zanimiva publikacija podupri saobraćaj naračaca u Dalmaciji, a osobito iz Amerike i Englezke.

Pjesme s Peješca ili Rćanska Pjesmarica. Sakupio i izdao dr. N. Z. Bjelovučić. Ciena 2 K. Primismo sa zahvalnošću ovu zbirku pjesama, koje je Bjelovučić sakupio od raznih pjevača sa Peješca. Ima ih nekih te bi se bile mogle izostaviti, ali ih ima i vrlo dobrih, osobito gledom na tamošnje običaje i lokalni kolorit. Knjigu preporučamo.

„Zapuštenost i podivljanje djece i mladeži“. Napisao prof. W. baron Ljubibratić. Naklada Knjižare Sjemeništa — Spjlet. Ciena 30 para. Malena knjižica, preštampana iz podlištaka „Dana“. U njoj liepih i zdravih zrnaca o prilikama, u kojima se djeca i mladež dandanas nalazi. Pisac je u prvom redu upro prstom u sve one zgrade, koje mogu, da nezrelu mladost svede na stranpaticu. Preporučamo ču za nabavu, jer u njoj obilno poduke.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: Josip Drezga.

Nagradu od 1000 kruna dobije onaj, koji uložiti 3000 kruna bankovno osiguranih za 10 godina uz 6% kamata. Ponude pod „1000“ na upravu lista. 1-3

Restauracija „Hotel de la Ville“ Šibenik. Od 1. novembra daju se mjesečni abonemenat na ručak i večeru ukupno za Kruna četedeset. Početak abonementa može biti svaki dan. Izvanredne jelje i preinake zadovoljavaju se po sporazumu. 1-2

Javna zahvala.

Pošto se čitum ozdravljenim od nezgode, koja me je zadesila padom na radji u Jadrtovcu, dužnost me nuka, da se javno zahvalim onima, koji su mi koji u bolnici, toli vani, za vrijeme mog bolovanja izkazivali sućuti. U prvom redu zahvaliti mi je vič. don M. Vežiču, župniku Jadrtovcu, koji mi pri toj nezgodi prvu pomoć pružio, te njegovoj prvij njezi, poživovnosti i kršćanskoj ljubavi mogu da zahvalim, da je ovako dobro dovršilo i da sam u životu. Nek mu Bog plati!

Zahvaljujem se po tom veteuč. gg. liečnicima Šibenske bolnice, koji su otčinski brigu i liečničku spremu pokazali pri mom bolovanju, a nooseb zahvaliti mi je veteuč. dr. Dulibiću. Također moja osobita harnost dobrim sestricam, koje su me tekom bolesti njegovale i sa svojim ljubeznim i kršćanskim nastojanjem mom ozdravljenju doprinile.

Zahvaliti mi je također svoj onoj gospodji, koje je mo težki slučaj dirnuo, te su izkazivali saučeeće, koji meni, toli mojoj obitelji; i a ne mogu da zaboravim onu gg. osobito iz Šibenske, koji su me sa svojim posejnim tješili, na čemu im moja najliepša hvata. Najposlie zahvaljujem si. uredu „Hrv. Rieč“, koje je pri mojoj nezgodi pokazalo sućut i popratiilo utješljivim riečim.

Svima nek' svemogućč Bog plati, a moja harnost bit će im do godina. Sa najdubljim poštovanjem Drušć, 27. listopada 1910.

Damas Adžija, poduzetnik.

Oglas natjeđaja.

Podpisana uprava ovim otvara natječaj na mjesto učitelja „Šibenske glazbe“.

Za postignuće ovog mjesta, s kojim je skopčana plaća od K 2760 — ne računajuć izvanredne zaslužbe — treba da natjecatelji dokažu ne samo sposobnost učitelja glazbe, već i onu učitelja pjevanja, te upravitelja orkestra, razumjevuć sposobnost u udaranju glasovira, odnosno u orguljanju.

Ove se sposobnosti zahtjevaju, jer će učitelj „Šibenske glazbe“ imati kao takav i dužnosti, koje nije mogao vršiti bez tih uslova. Prednost će pak imati oni natjecatelji, koji dokažu da su vješti i gudalici.

Nastupanje u službu sledit će dnevom 1. prosinca t. g. a rok ovome natječaju traje do 20. studenoga t. g.

Natjecatelji neka svoje molbe providjene odnosnim izpravama, dostave podpisanoj upravi.

Od uprave „Šibenske glazbe“.

U Šibeniku, 26. listopada 1910.

Predsjednik: Krsto Jadronja.

Tajnik: Dinko Širovica.

ŠIVACI STROJEVI „SINGER“

najnoviji izum

„66“

kupuju se samo u našim skladištima, koja su

označena uvijek sa ovim znakom:

Ne treba se dati zavesti kroz druge oglase, koji imaju tu svrhu, da uz ime SINGER razpačavaju već upotrebljavane strojeve ili one, kojeg drugog proizvođa, pošto mi ne prepuštamo naših šivaćih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami obćinstvu razprodajemo.

ŠIBENIK -- GLAVNA ULICA

1-9

- Velika zlatarija -

Gjuro Plančić

Starigrad

(Podružnica: Vis-Velaluka).

Prodaje svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta.

Najfinije švicarske dobnike.

Ciene umjerene bez utakmice.

Priznanice na pretek. 30.VII.

KNJIŽARA I PAPIRNICI

Glavna ulica **IVANA GRIMANI-A** Glavna ulica

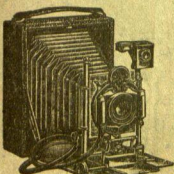
ŠIBENIK

preporuča p. n. obćinstvu svoj veliki izbor hrvatskih, talijanskih, njemačkih i francuzkih knjiga, romana, slovnica, riečnika onda pisaaćih sprava, trgovaćkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima predplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cieniu sa taćnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalaha svakovrstnih topomjera, cviker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

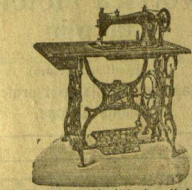
Vanjske naručbe obavlja kretom pošte.

Skladište fotoagrafskih aparata i svih nuzgrednih potrebština.

Preuzimlie naručbe svakovrstnih pečata od karučuka i kovine.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „Singer“ najnovijih sistema.

Pozor!

Preporučam se p. n. obćinstvu u gradu i okolici.

Prodajem svakovrstnih koža na malo i veliko. Primaju se i pismene naručbe iz vana uz pouzete, a poznatim i bez pouzeteća do izmnuća utanaćenog roka izplate.

U nadi, da ću od p. n. obćinstva biti počašćen obilnim, blagonaklonim naručbama, bilježim se veteštovanjem

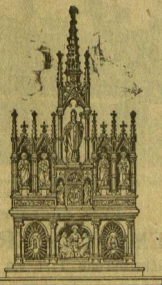
Augustin Žigon, Šibenik.

27. 8. 910. — 27. 8. 911.

Imađem veliku zalihu gotovih cipela i radi-onicu svakovrstne obuće i opanaka. Izradjuje se brzo i taćno po najlijepim i najmodernijim sistemom. Podpisani se osobito preporučuje gg. tinovnicima, c. k. oružnicima i c. k. financijalnim staržarima. Prodaje se inokodjer i na mjesečne obroke.

Insam & Prinoth

u Sv. Ulrihu, Gröden (Tirolska).

Utemeljeno godine 1800.

Više puta nagradjeno.

Kiparske radnje iz drveta za crkve:

Kipovi svetaca, oltari, propovjedaonice, križni putevi, razpela, jaslice i t. d.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.

Za dostavu naručbe do Stacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

24.-9. 911.

OGLAS.

Pozivlju se članovi „Kotarske gospodarske zadruge“ u Šibeniku, da prijave svoje naručbe za proljetne potrebštine god. 1911. i to za gumu za navrtanje loza na zeleno, za galicu, za sumpor, za umjetni gnoj i sjeme liekarice.

Suviše svaki član mora sa naručbom da pošalje i kaparu za iste predmete i to:

Za svaki klg. gume mora poslati K 10.—; za klg. galice K —25; za sumpor K —10; za klg. liekarice K 1—; za svakih 100 klg. gnoja K 10.—.

Svaki član mora taćno naznačiti u naručbi, koliko kila i koje vrsti. Suviše sa kaparom mora poslati članarinu za godinu 1911. K 2—.

Tko sve ovo ne izvrši najdalje do 25. studenog g. 1910., kašnje se neće uzeti nikoga u obzir.

Za „Kot. gospodarsku zadrugu.“

Predsjednik: Dr. I. Krstelj.

Imaju pravo nabavljati i oni koji nisu članovi, ako se kroz dotični rok začlane.

Nikad više!

ne promjenjujem sapun, od kada Bergmannov „Steckenpfeil“ Lilienseife“ (zaštitni znak: Koni na palici) od Bergmann-a i drug. u Tešnju na Labi upotrebljujem, jer je taj sapun natipilivisnji od svih medicinalnih sapuna proti kožnoj bolesti (sunčane pjege), kao i za pospiješivanje liepe, mekane i nježne kože. Komad stoji 80 filira, a dobiva se u svim liekarnama, droguerijama i trgovinama parfimerije itd.

30-50

Dobar tek! Zdrav želudac i nikakove bolesti želudca ne imamo, nikakove bolove, od kad Feller-ove pilule „Rabarber“ m. d. M. „Elsapilule“ upotrebljavamo. Iz osvieđenja kazujemo Vam, pokušaajte ih i Vi; one uređuju stolicu i pospiješuju probavu. 6 kutijica stoji franko 4 K. Proizvadžać je samo liekarnik: E. V. Feller u Stubi ci, Elsatrg b. r. 64 (Hrvatska).

Kolera - sušica - sifilis

jest zarazna bolest, s toga je dobro ako pranje rublja obavljamo kod svoje kuće. Takova prilika pruža se svakomu, ako kupi za to patentirani

Punoparni stroj Dalmacija

koji je tako udešen, da može s njime i djevojčica od 12 do 14 godina upravljati.

Prednosti kod uporabe:

Izkuhavanje, izparivanje i desinficiranje rublja obavlja se sve na jedanput za 10 do 20 časaka. Rublje se niti ružno niti gnječi, niti dere, a isto tako i nepregori, i radi toga se dva do triputa dulje sačuva nego ona s rukom prano. Stroj treba radi svojegrade vrlo malo vode i sapuna a pod njim najmanje mokat. Stroj se može upotrebiti još i druge svrhe, kao kotlo za grijanje vode, kuhanje voća, grijanje gletala i kupaka itd. Godišnje pranje rublja ne stoji niti četvrti dio prema svakom drugom načinu pranja.

Stroj br. 1 za kućnu uporabu zapada K 50. Uz šestmesečno odplaćivanje 10% više.

Naručbe prima i obavlja:

Hubert Bolanca, Krapanj, Dalmacija.

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineških srebrarija žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

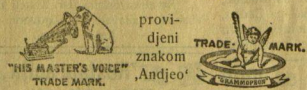
Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

Regati ilustrovani cjenik. Tvrđičke stalne cijene.

Šibenik, Glavna ulica, br. 123.
14.9.-910.-14.9.-911.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda.

Najsavršeniji gramofoni i ploče sa svakvrstnim komadima osobito hrvatskim

providjeni znakom "Antjeo" dobivaju se u knjižari i papirnici: **Ivan Grimani** Šibenik, Glavna ulica. Šalje na zahtjev cjenik i popis komada badava i franko.

P. n. gosp.

Dolepodpisana tiskara namjerava i ove, kao i prošle godine da izda svoj „Zidni kalendar“ koji će biti ukusno izradjen u više boja i na finoj i gladoj artiji.

Ove godine takodjer ustupiti ćemo pojedinim poduzećima prostor za oglašavanje.

Kalendar ćemo kao i prošle godine raspustiti u sve krajeve, gdje naš narod živi, te će za svakoga, koji želi svoj proizvod preporučiti, zgodna prilika biti da to učini.

Prostor svih oglasa biti će jednak, pa prema tome i cijena jedna, t. j. **Kruna 10 od jednog oglasa.**

Oglasi se plaćaju unapried, te se primaju najdulje do 20. studenoga o. g.

S poštovanjem „Hrv. tiskara“ d-r. Krstelj i dr. u Šibeniku.

Oglasi se uvrščuju samo oni, koji se unapried plate! Uredništvo.

10 Kruna dnevno!
Lahka zasluzba za svakog u gradu i na selu i u čisto malim mjestima. Saljite vašu adresu poštanskom dopisnicom na firmu: Jak. König, Beč VII/3, Poštanski ured 63. 9-10

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebitina ravno na tvrdku

Jaroslav Kocian
Tkaonica i odpravništvo
Hronove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna za odjela, zimске kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kanaf asa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porketa, šifona.

Cijene su najjeftinije.

Naručbe preko 18 K. šaljem franko. Tražite uzorke.

Može se dobiti 30 do 40 mt. odpadka 3 do 15 mt. dugog za K 18 do 25 prema vrsti. Od odpadaka se ne šalju uzorci.

Velika **Tvornica tjestenine** Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoćju najmodernijeg motora proizvodjaja

Svake vrsti Od najboljeg marselskog griza Svake vrsti ovog jestiva. kao i od

Dobrog i od najfinijega pšeničnog brašna dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat
Šibenik. 15.VI. 10.

TVORNICAPAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podupuno prema zahtjevu uređio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izradjuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u potpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Najbolji namještaji snage
kao što:
motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjel-ske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrsari plin (Sauganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin
(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)
najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravititi sve upite:
Kuća Gutenberg, EMANUEL KRAUS.
Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.
Zahtjevajte cjenik bezplatno i bez poštarine. Dopisivanje hrvatski.

Hrvatska vjeresijska banka
Podružnica Šibenik.

Dionička glavnica - - - - K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 180.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - - - - Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -
prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -
kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje protiv gubitku kod ždrjebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčjenje kupona bez odbitka.

Važno za svakoga!

Gustav Marko
Trst

Centrala: Via Coronco 45.
Teknići račun sa podružnicom Ljubljanske kredilne banke.

Veliko skladište staala prostih, apaniranih i za ured.

Veliki izbor predmeta za ljearne, drogerije, porculanso i zemljano sudje, ocaline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količoče naročitih tvari u ocaklini, porculani.

Cijene umjerene koje se ne boje utaknice.

Na zahtjev šalju se cijenici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardialia br. 871.

Telefon br. 1930. Telefon br. 1930.

26.II. 10.

Na prodaju u Šibeniku 14 kamenica za ulje

ukupne sadržine od preko 200 barila.

Prodavaju se odmah slijedeće kamenice:

- 5 kamenica od 24 barila
- 2 kamenice od 16 barila
- 1 kamenica od 14 barila
- 1 kamenica od 12 barila
- 1 kamenica od 8 barila
- 1 kamenica od 6 barila
- 2 kamenice od 4 barila
- 1 kamenica od 2 barila.

Pomenute kamenice mogu se pregledati u svaki čas bez ikakve obveze.

Za bolja razjašnjenja i za nabavu pojedinih komada obratiti se podpisanom vlastniku.

Pazi! Za nabavu ciele partije (en blok) u jedan put, cijene izvanredno obaljene.

Ugo Fosco, Šibenik.